

ARKIVERT

Et tidsskrift fra Vestfoldarkivet / 2024 / for oss og fremtiden

Fotografier
fra Vestfoldmuseene

Vestfoldmuseenes fotosamlinger

Vi er alle en del av en historie. Jeg er vokst opp med historier om min bestefars oppvekst, og når han fant fram bilder av dem han fortalte om, ble historiene enda mer fascinerende og levende. Bildet av bestefar som liten gutt sammen med foreldre og søsken kan jeg fortsatt huske.

Fotografier er så konkrete. De har fanget et øyeblikk av tiden. Sammen med annet kildemateriale er de viktige for å bevare vår felles hukommelse. Vi i Vestfoldmuseene er opptatt av å bevare kilder til Vestfolds hukommelse, og jeg er stolt av at vi har bevart viktige arkiver etter fotografer som har levd og virket i Vestfold. Med det har vi bilder av hvordan byene har sett ut før, dokumentasjon av hvalfangsten og annen næringsvirksomhet, og bilder av mange, mange mennesker.

Å bevare fotosamlingene og tilgjengeliggjøre dem innebærer mye arbeid. Et foto er ikke bare et foto. Det kan være en glassplate, nitratfilm, en våtplate, negativt, positivt og mye annet. Mange av fotoene er i konstant nedbryting på grunn av kjemikalier som er brukt i prosessen med å ta bildet eller framkalle det. Fotoarkivarene må kjenne utfordringene med de ulike materialtypene og gjøre sitt beste for å skape gode vilkår for bevaring. På grunn av denne nedbrytingen haster det med å gå gjennom alle fotosamlingene våre, og vi trenger å se på nye løsninger for finansiering av dette arbeidet.

Denne utgaven av Arkivert har vi viet til Vestfoldmuseenes fotosamlinger. Du kan lese om flere av fotografene som har virket i Vestfold, og ikke minst vil du få se mange flotte eksempler på de fotoene som er bevart. Hvis du etter å ha lest Arkivert blir inspirert til å utforske samlingen, anbefaler jeg at du sjekker Vestfoldmuseenes FotoWeb, der den digitaliserte delen av samlingen ligger.

Utgaven hadde ikke vært mulig å lage uten alle dem som ordner fotoarkiver, digitaliserer dem og tilgjengeliggjør dem. Det er Vestfoldmuseenes egne ansatte, men også frivillige krefter, blant annet fra Sandefjord lokalhistoriske senter. Takk til dere som gjør fotosamlingene tilgjengelige, og som har delt kunnskapen deres i Arkivert.

Karianne Schmidt Vindenes
 avdelingsdirektør arkiv og forvaltning

KONTAKTINFORMASJON:

(+47) 970 67 296
 vestfoldarkivet@vestfoldmuseene.no

BESØKSADRESSE:

Hinderveien 10, Sandefjord

POSTADRESSE:

Vestfoldmuseene IKS
 Vestfoldarkivet
 PB. 1247
 3205 Sandefjord

FORETAKSNUMMER:

993871184
 vestfoldarkivet.no

Redaktør: Heidi Meen

Skribenter: Rune Sørlie,
 Torill Johanne Mobeck-Hanssen,
 Marit Slyngstad, Petra Erdosi,
 Karianne Schmidt Vindenes og
 Heidi Meen – alle fra Vestfoldarkivet og
 Vestfoldmuseene – og Hege Mathisen fra
 Fotograf i Larvik Fag-Foto.

Layout: Tone Strømberg, BK.no

Trykkeri: BK.no

November 2024

ISSN 2703-9390 (online)

ISSN 2464-4420 (trykt utg.)

Forsidebilde: Fotografens selfie.

FOTO: Stangebye, Vestfoldmuseenes
 fotosamling

Innhold

Foto i arkiv 11

SØLVVAREN: Kvinner i arbeid (år og fotograf ukjent) hos Th. Marthinsen Sølvvare AS (A-1037). Tønsberg-bedriften var blant de første til å avlevere sine arkiver til Vestfoldarkivet.

Krigsfoto 58

FRIGJØRINGEN 1945: Generatordrevet lastebil i alliert tjeneste reiste rundt og samlet inn sovjetiske krigsfanger i Tønsberg. Her utenfor Bergans Auto i Stoltenbergs gate. FOTO: Stangebye

Fakta om samlingene	4
I atelieret	6
Min favoritt	8
Foto i arkiv – bilder som utfyller bildet	11
Fotografene i Prinsegata	15
Magien i mørkerom og menneskemøter	21
Fragmentarkivet	22
Museumsfotografen	24
Fra museet	28
Fotoskatten på loftet	30
Polyfoto – populære og omstridte portretter	36
Postkort til en god sak	38
Stangebyes skattkiste	39
Misjonærens fotoalbum	46
Postkort fra Vestfold	49
Portrettkunstneren Nils Kavlie-Borge	54
Krigsfoto	58
Notis – Koloboffs samling	62
Her finner du Vestfoldarkivet	63

Ta kontakt med oss om du vil lese tidligere utgaver med vekt på maritim historie (2016), skole (2017), næringsliv (2018), vår nye region (2019/2020), andre verdenskrig (2021), næringslivsarkiv (2022) og mat og drikke (2023).

Les alle utgavene her:
vestfoldmuseene.no/vestfoldarkivet/tidsskriftet-arkivert

Våre fotoarkiv- og samlinger

Vestfoldmuseene har til sammen flere millioner fotografier. Disse er samlet inn av Aluminiumsmuseet, Berger museum, Holmestrand Museum, Hvalfangstmuseet, Larvik museum, Slottsfjellsmuseet og Vestfoldarkivet.

Arkivene og samlingene består i stor grad av fotografers livsverk, pressearkiv samt en del private arkiver og bedriftsarkiver. Samlingene dokumenterer mer enn 150 år med levd liv og kan fortelle hvordan samfunn, bosetning og natur har endret seg over tid, og hvordan selve fotografiet som reproduksjonsteknikk og uttrykksform har utviklet seg opp gjennom historien.

Under ordning

Det gjenstår mye arbeid med fotosamlingene før alt materialet er mulig å finne frem i, og de fleste fotografiene er fortsatt analoge. Arbeidet med ordning og tilgjengeliggjøring vil derfor pågå i lang tid fremover. Parallelt med dette vil det være inntak av digitalt skapte fotoarkiv- og samlinger som må håndteres på en bærekraftig og hensiktsmessig måte.

Skanning pågår

Vestfoldmuseene arbeider for å gjøre større deler av fotosamlingene digitalt tilgjengelige. Vi er derfor glade for all hjelp vi mottar i dette arbeidet. Vi har et godt samarbeid med Sandefjord Lokalhistoriske Senter, som arbeider frivillig en dag i uken med å digitalisere og tilgjengeliggjøre foto. De som arbeider frivillig, har god kunnskap både om digitalisering og om lokalhistorie. Vi har også et samarbeid med Holmestrand museumsforening, som arbeider med omemballering av samlingen etter Louise Wold. Samtidig blir et utvalg av fotoene plukket ut for digitalisering.

I tillegg til samarbeid med frivillige har vi også egne ansatte som digitaliserer. Dette er delvis bestillinger fra publikum som ønsker digitaliserte foto til ulik bruk. Vi har også mulighet til å benytte oss av kulturarvsdigitalisering i regi av Nasjonalbiblioteket. Foreløpig har Vestfoldmuseene sendt en stor videosamling til Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana, og vi venter på at den skal digitaliseres. Og vi arbeider med å klargjøre foto for digitalisering i regi av Nasjonalbiblioteket.

Digitalt tilgjengelig

En stor del av fotoarkivene er ordnet, systematisert og registrert, og nærmere 30 000 fotografier er i skrivende stund tilgjengelige i Vestfoldmuseenes mediearkiv på FotoWeb. De fleste bildene her er lagt ut med CC BY-SA-lisens. Det innebærer at bildene kan brukes videre vederlagsfritt, men det krever at du krediterer fotografen og institusjonen bildet er fra, og at du selv deler det videre på like vilkår. Et generelt prinsipp er at du også gjør rede for eventuelle endringer du har gjort i bildet (utsnitt, fargelegging osv.).

Se digitalt tilgjengelige foto på Vestfoldmuseenes FotoWeb:

STUDERE SAMLINGEN? På Vestfoldmuseenes FotoWeb kan du både se og laste ned tusenvis av bilder. Husk å oppgi kreditering (fotograf og hvor bildet er hentet fra). Dette bildet viser Døves sjakk-klubb fra 1950. FOTO: Dimitri Koloboff, Hvalfangstmuseets fotosamling

Fotografprotokoller

Mange av fotografene har ført register over oppdragene sine. Protokollene er en nøkkel til å finne fram i arkivet, derfor er de digitalisert og tilgjengelig på Digitalarkivet. I fotografprotokollene er den som har bestilt bildet ført inn, og ikke nødvendigvis den som er avbildet. Bestiller er ført inn alfabetisk (år for år, på etternavn), og hvert bilde har et bestillingsnummer.

Hvis du finner et bilde i protokollen du ønsker å se, må du notere ned opplysningene (fotograf, bestillingsnummer, navn og årstall) og sende oss en forespørsel på foto@vestfoldmuseene.no

foto@vestfoldmuseene.no.

Se lenke til disse protokollene på Digitalarkivet:

Pressearkiver

Vestfoldmuseene har også en rekke pressearkiver:

- Larvik Morgenavis
- Lokalavisen Tønsberg
- Sandefjords Blad
- Tønsbergs Blad
- Vestfold Arbeiderblad
- Østlands-Posten

I disse arkivene vil det være flere bilder til en sak enn det som er trykket i avisen. Fotoene er ordnet i ulike serier, og det vil alltid være nyttig med en referanse til avisen hvis vi skal søke i pressearkivene. Norske aviser er digitalisert og tilgjengelige på Nasjonalbibliotekets nettsider:

www.nb.no/samlingen/aviser/

I ATELIERET

Bli med inn i fotograf Th. Larsens atelier i Tønsberg, som lå der Farmandstorvet er i dag. Bildet er tatt på begynnelsen av 1900-tallet. Her hadde kundene mulighet til å bli fotografert med ulike bakgrunner og møbler – også tilpasset barn, som vi kan se av møblene til venstre i bildet. Kameraet midt i rommet er et gammelt studiokamera, antagelig fra 1870-tallet, og er av den typen som var mest brukt i atelierer helt frem til 1950-tallet.

| Tekst: Heidi Meen og Rune Sørliie |

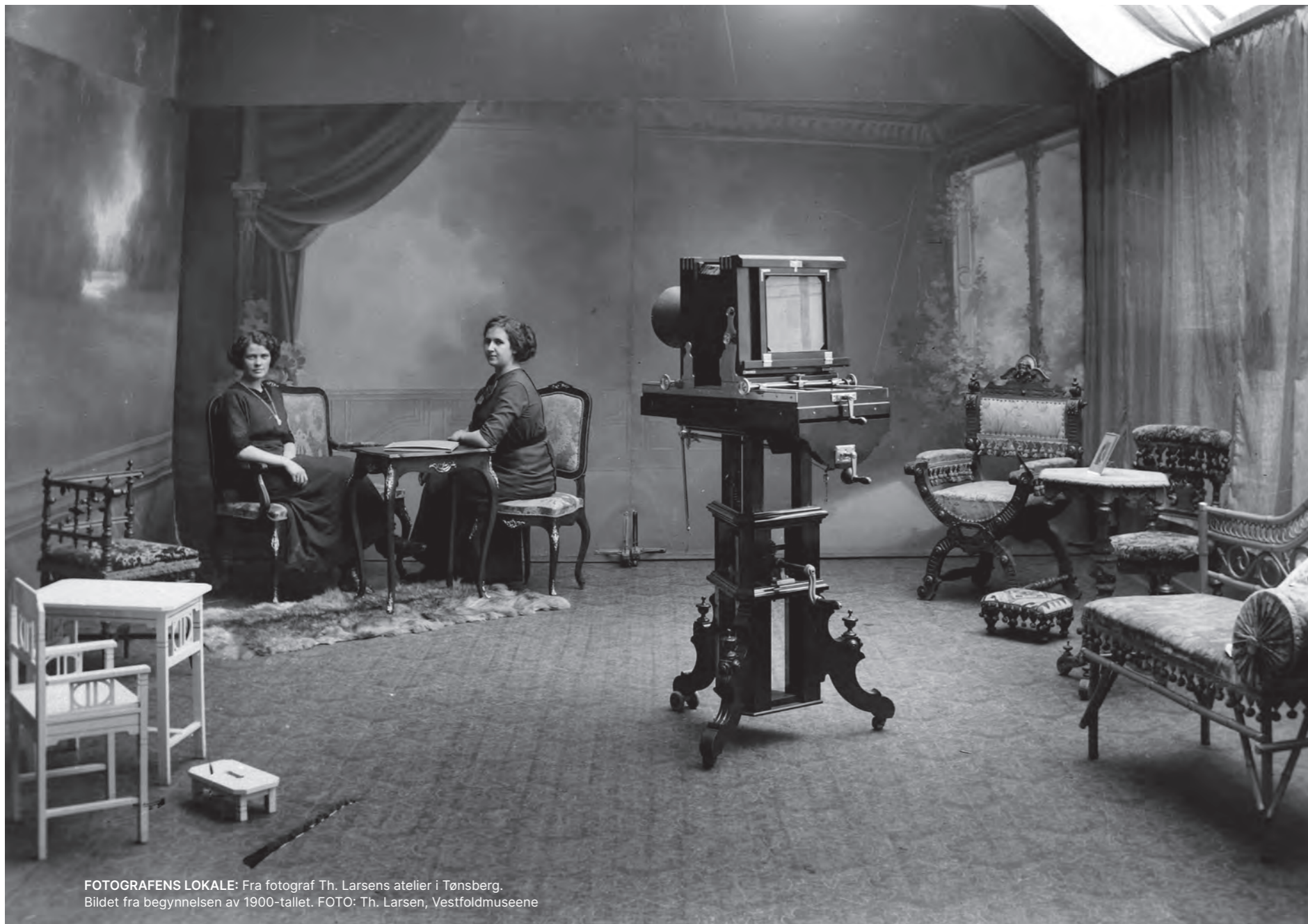
Vi vet ikke hvem damene på bildet er, men det kan være at de var ansatt hos Ansgar Theodor Larsen (1875–1932). Kanskje er det retusj-damene hans. Retusjering av bilder var et eget yrke, og både positiver og negativer ble retusjert, slik at alle ujevnheter, for eksempel rynker, ble mindre synlige, og gjorde den avbildede litt penere enn faktum var.

Øverst til høyre ser vi lyset komme inn gjennom de store takvinduene. Disse vinduene ga atelieret et naturlig lys som gjorde at man kunne unngå bruk av blits – med mindre det var mørkt ute. Blits var den gang en liten eksplosjon – med smell og røyk – og det var også kostbart og brannfarlig.

Lyset fra takvinduene kunne reguleres gjennom å trekke gardinene opp og igjen ved hjelp av noen stenger. Det var også ulik tykkelse på gardinene, slik at man kunne variere etter behov.

Se mer?

Se flere bilder på Vestfoldmuseenes FotoWeb. Søk opp navnet på mediaarkiv.vestfoldmuseene.no/fotoweb – eller gå inn via denne lenken:

FOTOGRAFENS LOKALE: Fra fotograf Th. Larsens atelier i Tønsberg. Bildet fra begynnelsen av 1900-tallet. FOTO: Th. Larsen, Vestfoldmuseene

PLUTSELIG VINTER: Mulighetene var mange i Th. Larsens fotoatelier. Uansett årstid kunne det for eksempel bli snø. Her har teatermalerne gjennom bakgrunnen fremhevet at hun står i en bakke. Snøværet er det Larsen selv – eller retusjering-damene hans – som har lagt på etter fremkalling. FOTO: Th. Larsen, Vestfoldmuseene

LYSTIG LAG: Unge herrer med noe å feire. Gruppebilde bestilt av Møller. Tatt ca. 1900–1910. FOTO: Th. Larsen, Vestfoldmuseene

TILPASSET DE MINSTE: Sonja Hytten, 1899. FOTO: Th. Larsen, Vestfoldmuseene

RUNES FAVORITT: Fem år gamle Asgeir Th. Larsen fotografert av sin far Ansgar Th. Larsen. Bildet er tatt i Th. Larsens atelier i 1908. FOTO: Ansgar Th. Larsen

Mitt favorittfoto forteller historien om en som vokste opp i et fotolandskap, og som tidlig skulle krøkes som fotograf. Selv ble jeg kjent med Asgeir da jeg begynte på Fylkesmuseet og skulle jobbe med Th. Larsen-fotosamlingen. Vi ble gode venner, og jeg besøkte ham ofte på sykehjemmet i Tønsberg. Han var en meget artig skrue, en skøyeraktig fyr, som hadde mange historier å fortelle.

Asgeir var den eneste av de tre generasjonene Th. Larsen-fotografer som ikke ønsket å bli fotograf –

men han ble det like fullt. Faren Ansgar fikk overtalt Asgeir til å ta fotoutdanning i Tyskland. Da faren døde, overtok moren bedriften, og Asgeir overtok etter hvert etter henne. I 1986 laget vi en utstilling ved Fylkesmuseet som het Byliv, og da ble han bedt inn som hedersgjest. I talen sin sa han at han var mest stolt over å ha fått tittelen hoff fotograf, selv om han spøkefullt la til at han ikke visste hvorfor.

Rune Sørli, fagkonsulent i Vestfoldarkivet

Rune Sørli (f. 1957) er fagkonsulent i Vestfoldarkivet og har jobbet med fotografier i en årrekke. Han har skrevet mange av artiklene i denne Arkivert-utgaven. Her er hans historie i Vestfoldmuseene:

Jeg begynte på Fylkesmuseet i Vestfold (i dag Slottsfjellsmuseet) i 1983. Jeg hadde fotografi-bakgrunn etter både å ha gått i fotolære og jobbet med foto innen forsvaret og i mørkerom for politiet.

Min interesse for historiske foto begynte med at en forlegger fra Hamburg reiste rundt blant Vestfolds fotografer for å kjøpe inn portretter tatt under krigen. Jeg kom i kontakt med ham gjennom Anne Thorsen, Dimitri Koloboffs etterfølger i Sandefjord, og ble selv interessert.

I 1983 hadde Tore Dyrhaug og jeg hadde begynt å syle med tanken om å lage en bok om krigen i Vestfold, og slik kom jeg i kontakt med fylkesmuseets konservator Per Thoresen. En gang han besøkte meg i Stavern, fikk han se de negativene jeg hadde reddet, og da ble jeg engasjert av museet for å registrere og innlemme disse negativene i samlingene. Dette tok et par måneders tid. På museet oppdaget jeg Th. Larsen-samlingen og fortsatte å jobbe med den – og siden har jeg vært ved museet.

I mange år har jeg kombinert arbeidet med museets fotosamlinger med annen jobb utenfor museet, men de siste ti årene har jeg jobbet fullt ved

Vestfoldarkivet/Vestfoldmuseene. I disse dager jobber jeg femti prosent og jobber blant annet med kompetanseoverføring til nye kolleger.

Gjennom årenes løp har jeg også skrevet en lang rekke bøker med fotografiske temaer, blant annet om Th. Larsen-familien. Se oversikt under mitt navn på Wikipedia.

Rune Sørli på sitt arbeidsrom i Hinderveien i Sandefjord. Her med en av de mange bøkene han har skrevet om historiske foto. FOTO: Mekonnen Wolday, Vestfoldmuseene

TORILLS FAVORITT: Fotograf Anders Høien, reprofotograf Mathjis Goris, Berger Museums / Vestfoldmuseenes fotosamling

Jeg falt fullstendig for dette bildet fra tidlig på 1900-tallet da jeg arbeidet med å publisere og registrere fotografier etter lærer og fotograf Anders Høien (1851–1926). Foruten at jenta er nydelig, festet jeg meg ved det undrende og kanskje litt skremte uttrykket hennes der hun sitter i finstasen, plassert på en stol foran en vakker fotobakgrunn.

Det å bli tatt bilde av var en sjeldenhet på denne tiden, og det å besøke fotografen var en høytidelig anledning og opplevelse. I tillegg synes jeg barnets klær er interessante: tidstypisk kjole med blondekrage, hjemmestrikkete strømper og knappestøvler. Jeg er også fascinert av de vakre bakgrunnene man brukte på den tiden, og av hva de tilfører fotografiet.

Torill Johanne Mobeck-Hanssen, konservator i Vestfoldarkivet

FOTO I ARKIV

– bilder som utfyller bildet

I de aller fleste arkivene som overføres til Vestfoldarkivet, finnes det fotografier. Av og til bare noen få, andre ganger kanskje over tusen bilder i ett og samme arkiv. Fotografiene er et viktig supplement til arkivets stemme.

| Tekst: Marit Slyngstad |

Vestfoldmuseene har mange fotografsamlinger, altså fotosamlinger skapt av sentrale fotografer fra fylkets byer og tettsteder. Men også i de mange arkivene som er overført til Vestfoldarkivet, både i privatarkiver og i de fylkeskommunale arkivene, ligger det fotografier.

Glimt fra skolehverdagen

Man tenker kanskje at det ikke finnes så mange fotografier fra skolehverdagen i arkivene etter skolene, men det kan det absolutt gjøre. I arkivene etter de videregående skolene, som er det Vestfoldarkivet har, finner vi ikke sjelden et rikholdig fotomateriale. Det dreier seg om klassebilder, gjerne avgangsklassene, men også foto av ansatte, enten i form av portretter eller i grupper.

Særlig interessante er fotografiene fra undervisningen ved de mange yrkesskolene. Dette kan være elever som deltar i praktisk undervisning, for eksempel i sveising, muring, søm og matlaging. I arkivet etter Borre videregående ligger det også fotografier fra gymnastikkundervisningen. I noen skolearkiver finnes også fotografier av klasseromsinteriør.

Omtrent alle de videregående skolene hadde elevforeninger eller såkalte gymnassamfunn. Arkivene etter disse foreningene inneholder også foto, gjerne limt inn i elevavisene, som var håndskrevne protokoller.

Fylkesting og underlagsmateriale

Det er ikke mye fotomateriale i de arkivene som dokumenterer sentraladministrasjonens arbeid, men det finnes noen oppstilte bilder av fylkesting eller fylkesutvalg. Det kan også forekomme fotografier i forbindelse med saksbehandling. Dette er fotografier som er lagt ved en sak som underlagsmateriale. Mest typisk her er nok saker innen kulturminnevernet.

FOTO SOM DOKUMENTASJON: Mange foreninger har limt inn foto i sine møtebøker. Dette bildet er hentet fra arkivet etter Larvik damekor. FOTO: Marit Slyngstad

SKOLETID: Fotoalbum fra arkivet etter Skiringssal folkehøyskole (A-1321), Vestfoldarkivet. Påskrift på denne albumsiden: Skiringssal ungdomsskole 1929-30. FOTO: Bildene ble tatt av elevene selv.

Pokaler, pølser og produktutstillinger

I privatarkivene er det særlig i de store bedriftsarkivene vi finner mengder med fotografier. Kort sagt er dette bilder av produkter, prosesser, folk i arbeid, salgsmøter, ledelse og styrever og ulike sosiale arrangementer. Ikke overraskende er det fotografier av det som blir produsert, som dominerer.

Arkivene rommer fotografier av pokaler og ordførerkjeder fra AS Th. Marthinsen Sølvvarefabrikk, sko fra Sandefjord Skofabrikk AS, slakt fra Gilde Fellesslakteriet AL, aluminiumsprodukter fra Hydro Aluminium AS i Holmestrand og mye mer. Produktfotografering henger gjerne sammen med reklamekampanjer. De fleste bedriftsarkivene har reklamefoto. Disse er stort sett utført av profesjonelle fotografer, og kan være riktig flotte. Til samme formål finnes av og til fotografier tatt av produktutstillinger i butikk og på messestander.

Et eksempel på en bedrift med mange bilder av egne produkter er Alfred Andersen mekaniske verksted AS i Larvik. Virksomheten, som leverte master og stålkonstruksjoner over hele landet i mer enn hundre år, har etterlatt seg et arkiv på flere hundre meter og flere tusen bilder. Det er bilder som blant annet viser ferdige vei- og jernbanebrokonstruksjoner, anlegg, oppføring av antennemaster, fasader og bygg.

Produksjon og kvalitetssikring

Bilder av ansatte i arbeid og fra produksjonsprosesser forekommer ofte. Ansatte ved samlebåndet er et klassisk motiv, det samme gjelder ansatte fotografert mens de betjener maskiner. Dette er gjerne fotografier tatt av profesjonelle fotografer.

Enkelte bransjer har dokumenterte mye ved hjelp av foto. I arkivet etter Jahres Fabrikker AS finnes mye fotomateriale knyttet til produksjon og produksjons-

prosesser. Fotodokumentasjon ser ut til å ha vært en vesentlig del av kvalitetssikringen. Det kan være behov for dokumentasjon av nye produkter som fremstilles, nye produksjonsmetoder og lignende. Det er også i noen tilfeller tatt fotografier i forbindelse med reklamasjonssaker.

I arkivene etter fylkets to store skipsverft, Kaldnes i Tønsberg og Framnæs i Sandefjord, som begge oppbevares i Vestfoldarkivet, finner man fotografier av skip under bygging og skip som er klare for sjøsetting. Mange av skipene har også egne album med bilder av skipets interiør, skipet fra utsiden og bilder fra dåpsseremonien.

Hverdag og fest

Nesten uten unntak inneholder bedriftsarkivene fotografier av ansatte. De kan være oppstilt i grupper eller, som nevnt over, fotografert mens de er i arbeid. Ledelsen er sjelden uteglemt, likeså styret, og noen ganger er også de tillitsvalgte fotografert. Et bedriftsarkiv rommer ikke bare arbeidshverdagen. Vi blir også kjent med virksomhetens sosiale liv. Det kan være fotografier tatt ved ulike sammenkomster som julebord, jubileer og firmaturer.

Interiør og eksteriør

I enkelte bedriftsarkiver finnes det også bilder av bygningsmassen, gjerne tatt i forbindelse med utvidelser. Det kan også være interessante bilder tatt fra luften, for eksempel av fabrikk og området omkring. Noen ganger finnes det bilder tatt med noen tiårs mellomrom, hvilket gir oss et innblikk i utviklingen av området rundt fabrikk. Man kan se hvordan bybildet over år endres, og som oftest fortettes.

Videre finnes det av og til bilder av kontorlokaler og andre fasiliteter, i tillegg til produksjonslokalene og maskinparken. Eksempler på dette er tegnestuen på Framnæs mekaniske verksted, og flott 1950 /1960-tallsinteriør i lokalene til Tønsberg Reperbane / Scanrope i Tønsberg.

Speidere og sanitetskvinner

Også organisasjonsarkiver inneholder fotografier. Vanligvis er det gruppebilder av foreningens medlemmer. Dette kan være kulturelle organisasjoner som korps og kor, men også sanitetsforeninger, speidergrupper, humanitære organisasjoner og andre foreninger og organisasjoner. Kameraet har gjerne blitt tatt frem i forbindelse med jubileumsmarkeringer,

arrangementer og utdeling av hedersbevisninger.

Del av en sammenheng

Fotografiene er en viktig del av arkivet, for arkivskaper har lagt bildene der av en grunn. De er tatt i en sammenheng. Portrettene viser menneskene bak navnene i arkivet. I bedriftsarkiver kan en nyoppført fabrikkbygning være dokumentert med stolthet fra ledelsens side. Fotografier av arbeidere som utfører sitt arbeid langs samlebåndet, kan vitne om fremgang og optimisme – og gjennom produktfotografiene promotes det som lages. Markering av jubileer og utdeling av medaljer for lang og tro tjeneste tilkjenner kontinuitet og lojalitet – og dokumenteres med fotografier. I organisasjonsarkivene ønsker man kanskje å vise frem høyt skattet frivillig innsats.

Utfyller og supplerer

For den som senere skal bruke arkivene, kan bildene utfylle og supplere. Fotografier av bygninger og arbeidslokaler viser de fysiske rammene omkring menneskelig aktivitet, og landskapet rundt fabrikkbygget forteller om steds- og byutvikling, noen ganger over ganske lang tid. Mange eldre fabrikkbygg er revet, og da blir bildene ekstra viktige for oss i dag. Bilder, kombinert med tegninger, kan gi mulighet for rekonstruksjoner. Fotografier tatt inne i fabrikk kan gi kunnskap om forholdene til de som arbeidet i industrien: arbeidstøy, maskiner og utstyr, lys, luft og sikkerhet.

Fotografiene visualiserer en forståelse, de utvider «bildet» av det som studeres. Bruker man fotografier som kilde, må man imidlertid, akkurat som med skriftlige kilder, bruke kildekritikk. Selv om vi ikke var til stede da bildene ble tatt, kan fotografiene, sammen med arkivets skriftlige dokumenter, bidra til en bedre forståelse av hele historien.

”
For den som senere skal bruke arkivene, kan bildene utfylle og supplere.

PÅ LAG: Dette bildet viser laget National fra Sandefjord Skofabrikk i 1960. Foran fra venstre: Harald Pedersen, Gunnar Johansen, Per Berntsen, Johnny Gundersen, Thorbjørn Simonsen. Bak: Sverre Fredriksen, Kåre Gade, Rolf H. Andersen, Oddvar Holmberg, Knut Pettersen og Leif Hofrander. Fotograf ukjent. Fra arkivet etter Sandefjord Skofabrik AS (A-1019), Vestfoldarkivet.

I GENERASJONER: Hans Chr. Evensen AS jernvareforretning i Tønsberg ble grunnlagt 1883 og var i drift frem til omkring år 2000. FOTO: År og fotograf ukjent, fra arkivet etter Hans Chr. Evensen AS (A-2335), Vestfoldarkivet

— ” —
**Fotografiene
 visualiserer en forståelse,
 de utvider «bildet» av
 det som studeres.**

FOTOGRAFENE I PRINSEGATA

Nærmere 130 års fotohistorie i samme lokale

I Vestfoldmuseenes rikholdige arkiv finnes en fotofirma-
 dokumentasjon som strekker seg sammenhengende fra
 1890-årene til dags dato – stort sett fra det samme
 lokalet i Larvik sentrum.

| Tekst: Rune Sørli |

LANGE TRADISJONER: Fasaden til Ludwigsens forretning og fotostudio i Prinsegata 8 i Larvik. Bildet er tatt på 1930-tallet. Fotograf: Ludwigsen

Det hele begynte med fotograf Jacob Emanuel Ludwigsen, som startet opp i Larvik i 1889, og som i 1909 flyttet til Prindsens gade, det som i dag er Prinsegata. Senere overtok hans sønner studioet. Deretter tok fotograf Solberg og hans barn over, før det ble portrettfotograf Hege Mathiesens tur. Hun driver fremdeles fotofirma i det gamle i atelieret til Ludwigsen i Prinsegata i Larvik.

Fotograf Ludwigsen

Jacob Emanuel Ludwigsen (1869–1951) ble født i Skien, og startet sin utdanning hos Nyblin i Bergen. Etter dette var han i Kristiania, Moss og Trondheim, og på diverse studiereiser til utlandet.

I 1898 overtok han atelieret på Torvet 4 i Larvik, som var opprettet av Thea Nielsen i 1890-årene, men som nå var eid av fotograf Grundmann. I 1909 flyttet Ludwigsen ned til Prindsens gade 4, og senere til nr. 8 i samme gate. Fotoatelieret på Torvet 4 ble drevet videre av Anna Bergaust frem til 1932, deretter av Aagot Schwartz til ut på 1950-tallet. I denne utgaven av Arkivert kan du også lese om hvordan fotoarkivet fra Torvet 4 unngikk å havne på fyllinga og heller havnet i Vestfoldmuseenes magasiner.

I 1920 etablerte han «Fotomagaset» i Prinsegata. Forretningsfamilien Sachnowitz hadde sin damekonfeksjonsbutikk «Ekko» i første etasje, mens det moderne atelieret var i andre etasje. I tillegg inneholdt gården flere arbeidsværelser og lagerlokaler.

Som fotograf var Jacob Emanuel Ludwigsen flittig med å ta med seg kameraet utendørs og jakte på bymotiver så vel som landskapsmotiver. Han startet tidlig blant annet som fast fotograf for avisene i distriktet, for politiet og for kommunen. I tillegg kom en betydelig dokumentasjon for distriktets mangfoldige handels- og industrivirksomhet. Nøkkelbedrifter som Treschow Fritzøe og tobakksindustrien knyttet Ludwigsen til den daglige driften og markedsføringen av deres virke og produkter.

Han hadde også betydelige oppdrag for Krigsskolen og Luftvernartilleriet fram til krigsutbruddet i 1940. Blant annet var han til stede da kong Haakon og kronprins Olav var med på åpningen av skytefeltet på Østre Rakke i 1935. Her tok han en rekke bilder, deriblant et kjent gruppebilde.

Det var nemlig slik at når hele regimentet hadde stilt seg opp for gruppefotografering, kom det en beitende ku opp på siden av gruppa sammen med ei budeie som forsøkte å få kua bort og med seg igjen. Ludwigsen reiste seg da opp fra posisjonen han hadde bak kamera, og ropte: «Du ser vel kua vil være med – så still dere opp begge to!» Dette fikk hele regimentet til å le og budeia gjorde alvor av det hele og stilte seg opp. Ludwigsen knipset og foreviget et uforglemmelig gruppebilde fra denne store begivenheten. Under samme begivenhet fotograferte han også kong Haakon iført et par høyst moderne solbriller, noe som ikke var et vanlig kongelig syn på denne tiden.

Ludwigsen var kjent for å være både en galant herre på byen og en humorist, som alltid hadde «en rev bak øret», og en kommentar til de han måtte møte. Han hadde også mange tillitsverv blant fotografene, og var dessuten medlem av Larvik bystyre og formann i Larvik Kunstforening.

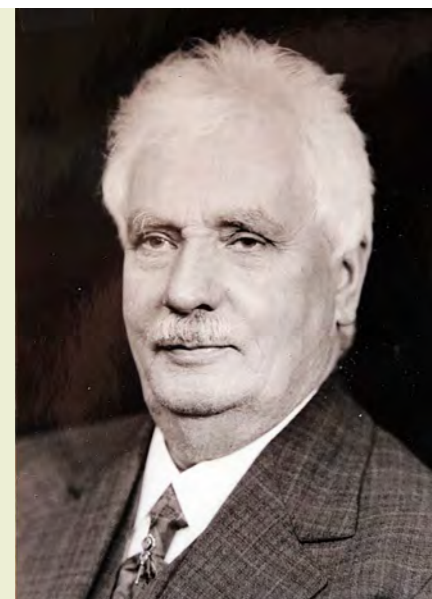
Han fotograferte under hele krigen, 1940–45, og han tok en rekke historisk viktige foto fra hele distriktet i frigjøringsdagene. Gjennom krigsårene hadde han også, som de fleste andre fotografer, tatt en del bilder av tyske soldater og offiserer, samt norske nazister. Dette ble han gjennom landsvokterforskingen ikke satt til ansvar for, men han valgte likevel å fjerne det meste av dette materialet fra sine arkiver i mai 1945. Fra ca. 1930 ble sønnen Magnus Hesselberg Ludwigsen medarbeider i firmaet. Han overtok etter faren i 1949. Også en annen sønn, Jacob Hesselberg

YRKESSTOLTTHET: Det var ikke uvanlig at folk tok med seg yrket sitt inn i atelieret. Disse feierne lot seg fotografere hos i Ludwigsen i 1957. Den staselige flosshatten indikerer at feierne hadde en opphøyet posisjon i samfunnet. Alle hilste på feieren og det var ikke heller uvanlig å kunne få kjøp postkort med feiere. FOTO: Ludwigsen

OMREISENDE FOTOGRAF: Ludwigsen var mer omreisende enn andre fotografer. Her har han dokumentert solbehandling for tuberkulosepasienter på Kysthospitalet i Stavern, cirka 1930. Bildene skulle brukes til Kysthospitalets årsberetning. FOTO: Ludwigsen

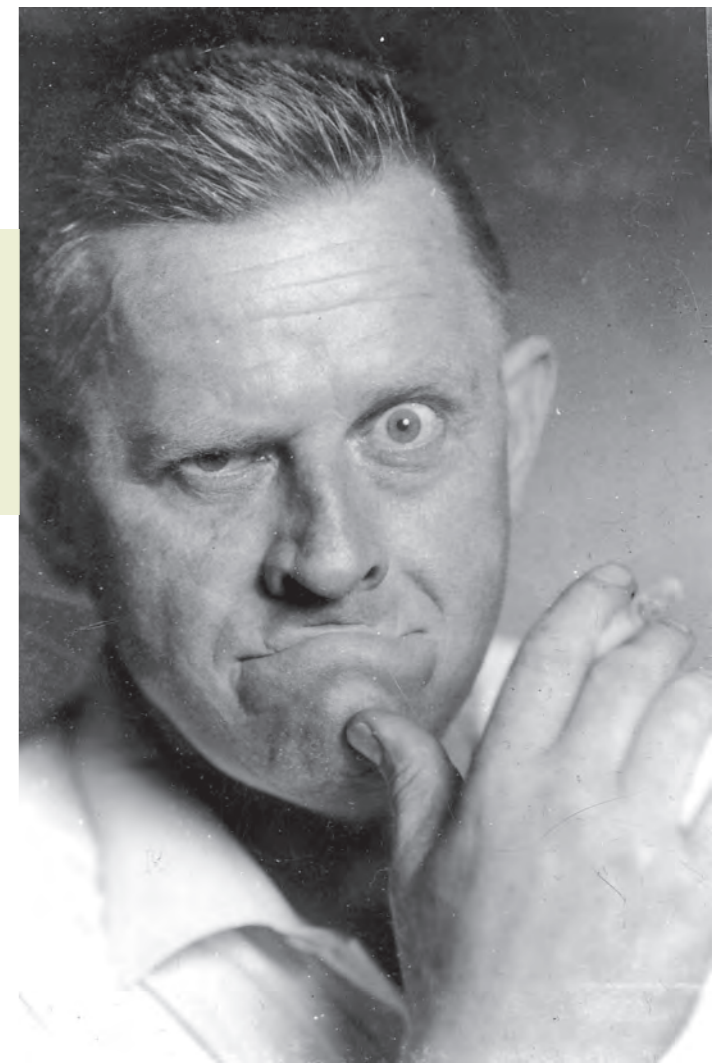

FOTOGRAF LUDWIGSEN: Jacob Emanuel Ludwigsen (1869–1951). Bildet er antagelig tatt en gang rundt 1940. Fotograf ukjent.

WILDENWEYS HAGE: Giske Wildenvey forevige i sitt rette element i hagen hjemme i Stavern. Bildet er antagelig tatt en gang på slutten av 1960-tallet. Giske levde og åndet for å holde hagen ved like forteller artikkelforfatter Rune Sørle. Som barn klippet han og hans kamerater jevnlig plenen for fru Wildenvey. Betalingen var noen øre – og syltynn saft. De var også løpegutter med handlelapp og pengepung for å gjøre små og store innkjøp på butikken i Stavern. FOTO: Solberg Foto

FOTOGRAF SOLBERG: Olav Fridthjof Solberg (1921–1987). Dette selvportrettet er tatt i forbindelse med at han startet sin virksomhet i Prinsegata 8 i 1960. Artikkelforfatter Rune Sørle gikk selv i lære hos Solberg og hadde veldig stor respekt for ham og syntes at han var en rar, men veldig fin fyr. Han hadde en rustikk måte å lære bort på, så det gjaldt å følge med i timen. Hans eiendommelige kontakt med og evne til å trollbinde unger, gjorde det enkelt for ham å ta flotte bilder av de ellers nokså urolige motivene. Rune prøvde å herme, men klarte det aldri.

Ludwigsen, jobbet en kortere periode i firmaet rundt 1930. Magnus Ludwigsen solgte hele virksomheten i 1960 til fotograf Olav Solberg.

Fotograf Solberg

Olav Fridthjof Solberg (1921–1987) ble født i Seljord og var sønn av en fotografmester. Solberg gikk i lære hos Gustav Behrends på Gjøvik og hos Ludwigsen i Larvik, og tok handelsbrev i 1946, svennebrev i 1948 og håndverksbrev i 1949.

Han drev sin egen fotoforretning i Stavern fra 1949, før han i 1954 overtok fotograf Chr. E. Larsens firma i Sarpsborg. Etter noen års virke der kom han tilbake til Larvik i 1960. I Larvik overtok han atelieret og forretningen til Ludwigsen. Dette ble fortsettelsen på en lang fotohistorie i bygården. Den første tiden etter at han kom tilbake, drev han under firmanavnet «Ludwigsens Eftf.».

På 1970-tallet kjøpte han også fotobedriften til Odd Bryn i Storgata i Tønsberg. Denne forretningen ble da hetende Solberg Foto avd. Tønsberg. Senere var det barna Signe, John Petter og Stein Olav (Putte) Solberg som tok over driften og drev frem til ca. 1990.

Fotograf Mathisen

Fotovirksomheten i Prinsegata stoppet ikke med Solbergs barn, og i dag er det fagfotograf Hege Mathisen som driver i lokalene. Hun begynte som lørdagshjelp for Morten Lundquist i 1987/88, gikk i lære der i 1989–92 og tok svennebrevet i 1993. I februar 1999 tok hun over Fag-Foto etter Lundquist – og har i år drevet sitt eget firma i 25 år.

Mathisens eget analoge og digitale arkiv er overført til Vestfoldmuseene, men så lenge hun har sitt fotograf-

virke i drift, er det hun selv som tar seg av henvendelser om etterbestillinger.

Hun har også overført en rekke andre fotografarkiver, som har blitt oppkjøpt og lagret i lokalet gjennom årenes løp, til Vestfoldmuseene/Vestfoldarkivet. Dette gjelder blant annet arkivene etter Fotograf Dennis Becker, Leif Sørle, Morten Lundquist, Studio Janne og Erik Skjøldt.

Med dette er arkivene også sikret for fremtiden – noe som harmoniserer godt med et sitat hun har på sine nettsider: «Stans tiden og bevar minnene.» Det er akkurat det man gjør når et bilde blir tatt. Men det er også det man gjør når bildene blir forskriftsmessig oppbevart.

BANKBUSSEN: Den rullende banken var et velkjent syn på veiene i Brunlanes da Rune Sørle vokste opp. Takket være bussen slapp bøndene turer til byen for å sette inn og ta ut penger. Bussen stoppet til faste steder til bestemte tider – inkludert på skolene, slik at ungene kunne tømme sparebøssene sine. Bankbussen var hvit med grønn logo utenpå og innredet med en «vanlig» bankskranke innvendig. Dette bildet er tatt utenfor Brunlanes sparebank på torvet i Larvik, 22. februar 1967. FOTO: Solberg Foto

— ” —
Noe av det jeg elsker med
å være fotograf, er at man
møter så mange hyggelige
mennesker og familier.

STORMENDE KJÆRLIGHET: Det er ikke bare i solskinn man kan ta fine bilder. Dette bryllupsbildet er tatt rett før regnværet kom. FOTO: Hege Mathisen

ØYEBLIKKFANGST: Som fotograf er Mathisen opptatt av å fange øyeblikkene – for eksempel gjennom å ta bilder av barn mens de fortsatt er små. FOTO: Hege Mathisen

Magien i mørkerom og menneskemøter

- om å være portrettfotograf

| Tekst: Hege Mathisen |

Dette er meg: Jeg er gift, og mamma til tre som nå er store, så jeg kompenserer med å være «mamma» til fem herlige hunder. Jeg har visst rundet 50, men føler meg ikke noe eldre enn 30 – bortsett fra at jeg på disse årene har fått grått hår og noen kilo for mye, og kanskje har blitt en enda bedre fotograf.

Jeg er så heldig at jeg elsker jobben min.

Da jeg var liten, gikk storebroren min på fotokurs på skolen, der de jobbet i mørkerom. Dette hørtet veldig spennende ut, så da jeg endelig begynte på ungdomsskolen, prøvde jeg det også. Magien i mørkerommet med det røde lyset og luktene fra stoffene til bildefremkallingen, gjorde at jeg ble helt hektet. Derfra var veien kort til eget speilreflekskamera og mørkeromsutstyr i kjelleren hos mamma og pappa.

Fotografering ble ikke noe mindre interessant når jeg var så heldig å få være hos fotograf Morten Lundquist i arbeidsuka mi. Måten han lekte med barna på for å fange de herlige smilene, og kjærligheten som lyste av brudeparene vi var så heldige å fotografere, gjorde at jeg ble fast bestemt på å bli portrettfotograf.

Tenk for en utvikling det har vært i fotofaget siden den gang. Før brukte vi store, tunge og trege kameraer med maks tolv bilder på rullen og to ukers ventetid før man så resultatet. Eller man måtte inn i mørkerommet for å fremkalle sort-hvitt-filmen selv. Nå fotograferer vi alt digitalt, og vi har lettere kameraer med autofokus og kan være mye mer lekne i hva vi gjør. Bildet ser vi på skjermen sekundet etter at vi har trykket på knappen, og bildene kan retusjeres og manipuleres i Photoshop. Jeg har stor tro på at bildet skal gjøres mest mulig ferdig i kameraet, men det er kjekt at vi har muligheten til å retusjere bort sikker etterpå fra det bildet vi ikke hadde kunnet ta hvis vi skulle stoppe opp for å tørke underveis i fotograferingen.

Noe av det jeg elsker med å være fotograf, er at man møter så mange hyggelige mennesker og familier. Mange familier følger jeg i flere år. Jeg er med når de gifter seg, og tar babybilder og ettårsbilder. Og tar nye baby- og ettårsbilder og søskenbilder. Så blir barna konfirmanter, gifter seg og får barn selv. En annen ting jeg elsker med å være fotograf, er at man aldri er ferdig utlært. Yrket – og en selv – er i stadig utvikling.

Tenk så kjedelig det hadde vært hvis man ikke kunne fortsette å lære nye ting og utvikle faget. Det får en som fotograf!

DAGENS FOTOGRAFAF: I dag er det Hege Mathisen som er fotografen i Prinsegata 8. I februar 2024 var det 25 år siden hun overtok Fag-Foto etter Morten Lundquist.

KILDER

- Arkivet A-2220 - Pa 32 - Ludwigsen, Jacob Emanuel. Fotograf, Vestfoldarkivet
- Arkivet A-2222 - Pa 1033 - Solberg foto, Vestfoldarkivet
- lokalhistoriewiki.no/wiki/Jacob_Emanuel_Ludwigsen
- lokalhistoriewiki.no/wiki/Olav_Fridthjof_Solberg
- www.fag-foto.no

Fragmentarkivet

Dessverre hender det at arkiver forsvinner for ettertiden. Da blir det ekstra verdifullt å ta vare på de fragmentene man faktisk klarer å skaffe til veie. Samlingen av fragmenter etter fotograf Ola Brøndelsbo i Tønsberg er et slikt eksempel.

| Tekst: Heidi Meen |

Fotograf Brøndelsbo drev som fotograf fra 1924 til 1960-tallet, og holdt til i Storgata, der det gamle Vinmonopolet i Tønsberg holdt til. Han fotograferte helt til han var 80 år. Dessverre er ikke arkivet bevart, og vi vet ikke hva som skjedde med det. Ryktet sier at arkivet skal ligge i støpen til et bygg som ble bygget tvers over gaten, men dette kan fort være en myte.

Årsaken til at Vestfoldmuseene har noen av Brøndelsbos fotografier, er at Rune Sørli ved Fylkesmuseet på begynnelsen av 1980-tallet fikk besøk av optiker Abrahamsen. Han hadde oppdaget noen glassplater på loftet i denne bygården, og lurte på om det kunne være av interesse. Rune visste at

fotograf Brøndelsbo var kjent for å gjøre mye morsomt og rart i studio, så dette var et arkiv han hadde lyst til å få tak i. Han føk derfor av gårde og saumfarte hele det store loftet, utstyrt med lommelykt og stort pågangsmot. Resultatet ble rundt hundre hele glassplater, og kanskje like mange fragmenter.

FRAGMENT AV GLASSPLATE: antagelig et av de tidlige bildene hans. Selv om dette er ukjente mennesker og bildet er ødelagt, er bildene representative for fotograf Brøndelsbo.

Hund og katt i fotostudioet

Før i tiden var dyrefotografering en sann plage for fotografene, forteller Rune Sørli, som har hørt eldre fotografer fortelle om den krevende hund-og-katt-øvelsen det var å forevige firbente i atelieret. Dette var på en tid da kameraene ikke var raske nok og krevde mye lys, og det derfor var behov for mange lyskastere. Blitz kunne ikke brukes, for da skvatt dyrene.

Det er lett å forestille seg at det gikk hett for seg i atelieret. Film var dyrt, så en var avhengig av at det satt på første eller andre bildet. I tillegg kunne det lukte brent pels fordi lampene var så kraftige. Det hele var tidkrevende og vanskelig.

Aagot Schwartz fortalte Sørli at hun hatet hver gang en av hennes mange kvinnelige kunder kom med sine kjæledyr. Men Schwartz visste råd. Hun hadde nemlig et triks som hjalp henne å forevige de pelskledde: Assistenten holdt en dukkefigur (en slags joker) på en pinne foran dyrene.

Det spørs om den avledningsmanøveren ble brukt på dette bildet for dyrene ser ut til å være mer opptatt av hverandre enn noe annet – og godt er kanskje det, for resultatet ble lekent og fint.

Brøndelsbos samling er i dag gjort tilgjengelig på Vestfoldmuseenes FotoWeb. Se dem her:

Hund og katt: I studio rundt 1900, fotografert hos Brøndelsbo i Storgata i Tønsberg. FOTO: Knudsens Eftf., frk. Mühlbradt, Ola Brøndelsbo, Vestfoldmuseene.

MUSEUMSFOTOGRAFEN

Gjenstandenes vei til det digitale museet

I Vestfoldmuseenes magasiner i Sandefjord oppbevares over 40 000 gjenstander. Det sier seg selv at ikke alle disse kan stilles ut fysisk på museum. Likevel kan du faktisk se og studere de fleste av dem – på nettet. Møt mannen som står bak bildene.

| Tekst: Heidi Meen |

Om du studerer Vestfoldmuseenes samlinger på nettsiden DigitaltMuseum, vil du se at Mekonnen Wolday er oppgitt som fotograf på de fleste av bildene.

Fylkesfotograf

Mekonnen Wolday, som opprinnelig kommer fra Eritrea, hadde blant annet bakgrunn fra Maihaugen og Lillehammer-OL da han i 1997 ble ansatt som museumsfotograf i Vestfold fylkeskommune. På dette tidspunktet var Fellestjenesten for museene i Vestfold under etablering. Museumsfotografen skulle bistå alle museene i fylket i dokumentasjons- og utstillingsarbeid, og ha base ved Vestfold fylkesmuseum i Tønsberg (i dag Slottsfjellsmuseet). En notis om ansettelsen i Tønsbergs Blad 12. september 1997 understreket at museene i Vestfold hadde verdifulle fotosamlinger, og at noen av dem var nitratnegativer i oppløsning. Hans oppgave ble blant annet å dokumentere og bidra i utstillingsarbeid.

Dette var tolv år før de fleste museene i Vestfold ble slått sammen til Vestfoldmuseene, noe som skjedde først i 2009. Siden det året har Mekonnen Wolday, som Vestfoldmuseenes egen fotograf, avfotografert smått og stort av gamle gjenstander fra Vestfold.

Første gjenstand ut

Databasen gjenstandsfotografiene er registrert i, viser at den aller første fotograferingen av gjenstander for Vestfoldmuseene skjedde i september 2006, tre år før konsolideringen.

Dette henger sammen med at Museumssenteret i Vestfold AS (MuVe) ble etablert i 2004, med mål om å bygge et fellesmagasin for Larvik Museum, Sandefjordmuseene, Vestfold fylkesmuseum og Nord-Jarlsbergmuseene, fylkets fire kulturhistoriske museer. I 2006 var deler av det gamle industribygget i Hinderveien klart for innflytting – og den aller første gjenstanden kunne bli avfotografert.

Mekonnen forteller at det var et lønningsbord som var først ut. Bordet var et lysegrønt klappbord med mange små kammer oppå bordflaten, fra AS Sem Fabrikker. Fabrikkeier Hummel-Hanssen i AS Sem Fabrikker fortalte til Vestfold fylkesmuseum i desember 1974 at bordet ble stilt opp på lønningsdagen med lønnen til hver arbeider.

Digitalt mangfold

Det er kanskje ikke så rart at Mekonnen synes det er vanskelig å trekke frem en favorittgjenstand: I skrivende stund, august 2024, er 41 645 gjenstander fra Vestfoldmuseets samlinger avfotografert.

Av disse er 39 974 lagt ut på DigitaltMuseum, et slags

Mekonnen Wolday i arbeid.
MUSEUMSFOTOGRAFEN: Georg Aamodt

FØR: Bamse klar for fotografering.
FOTO: Georg Aamodt

ETTER: Se resultatet her:

digitalt døgnåpent utstillingslokale – tilgjengelig for oss alle, uansett tid og sted. En titt på Vestfoldmuseenes konto på DigitaltMuseum viser mangfoldet av ting han har fotografert gjennom årene.

En skulle tro at gjenstander er grei skuring å fotografere? Ikke sitter de urolig. Ikke er de sjenerte. Og ikke trenger fotografen å lokke frem et smil. Men den som tror at det bare er å stille seg opp bak et kamera og knipse i vei, får tro om igjen.

Når en jevn strøm av gjenstander i odde størrelser og fasonger fra de ulike museene skal foreviges – og det fra alle kanter – kreves nemlig både kreative, tekniske hjelpemidler og nøye planlegging.

Løsningsorientert planmessighet

Studioet i Hinderveien kan i første omgang se ut som et helt vanlig fotostudio – med bakgrunner, store blitser og et kamera på stativ. Men det viser seg å også være fylt av små og store oppfinnelser, laget spesielt for å få gjenstandene til vise seg fra sin mest autentiske side.

Det ville være lite rasjonelt å måtte gjøre ulike justeringer mellom hvert opptak, som er det Mekonnen kaller fotograferingen. Derfor tar han gjerne bilder av gjenstander som ligner med tanke på størrelse og spesielle behov, etter hverandre.

På et langt bord midt i lokalet ligger det denne dagen en rekke små gjenstander, mens tre større båtmodeller står på gulvet foran bordet. Til hver gjenstand ligger det et ark med beskrivelse av gjenstanden og en strekkode festet med binders.

Mekonnen kaller arket for en mappe. Denne mappen, også kalt flyttemappe, følger gjenstanden gjennom alle stasjoner med rengjøring, frysing, digitalisering og tilstandsvurdering, før gjenstanden plasseres på magasin. På den måten holder teamet oversikt over hvilke prosesser gjenstanden har vært gjennom, og via strekkoden registreres også gjenstandens plassering

Mekonnen forteller at noe av poenget med opptakene er å vise gjenstanden så godt og autentisk som mulig – fra alle vinkler og uten filter. Siden du ikke kan be en gjenstand om å vri på hodet eller skifte sittestilling, må kreative løsninger til. Det samme gjelder når gjenstandene har vært enormt store, små, skjøre, sammensatt – ja, du skjønner. Det har derfor vært utfordringer å løse fra første stund, noe som har ført til at Mekonnen har funnet opp mange praktiske hjelpemidler i årenes løp.

Den første åpenbaringen på dette feltet kom i kirken. Det vil si da et stort kirkepiano skulle flyttes, og kollega Bjørn Viggo Liverød både kom på og laget et selvkomponert understell på hjul, som gjorde flyttingen mye enklere. Slik begynte et langt og kreativt samarbeid om lure løsninger for å kunne fotografere «krevende» objekter.

Etterarbeid

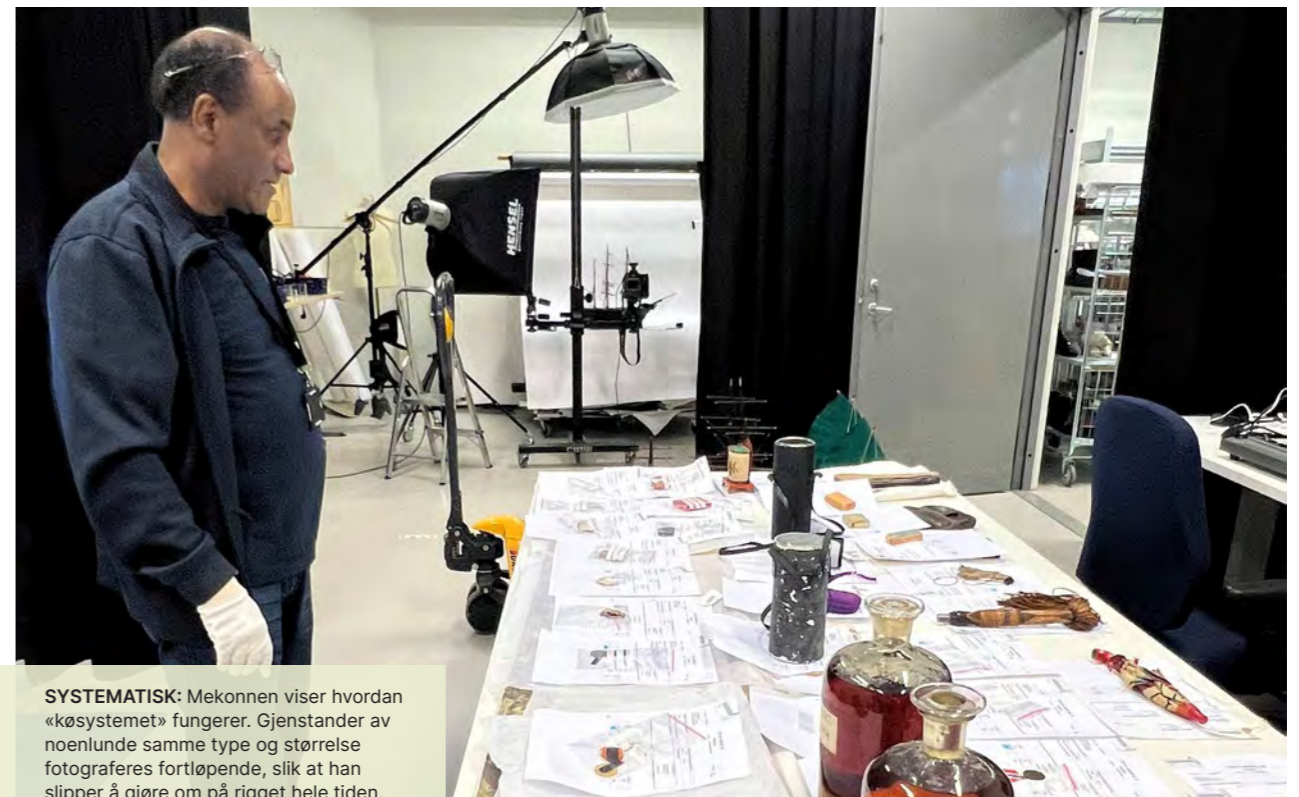
Siden det er et poeng at bildene skal gjengi gjenstandene så autentisk som mulig, gjøres det ikke andre justeringer med bildene etterpå enn å justere kontrast og skarphet. Dette gjøres i programvaren Bridge, ikke i Photoshop.

Neste skritt for gjenstandene på bordet er tilstandsvurdering hos en konservator, før de blir pakket i spesialemballasje og magasinert.

Når gjenstandsfotografiene er publisert på DigitaltMuseum, er det mulig å laste dem ned og bruke dem. Bildene har CC-lisens (Creative Commons). Vi har flere eksempler på at bildene er brukt i nasjonale og internasjonale tidsskrift.

FOTOGRAFERING PÅGÅR: I Vestfoldmuseenes fotostudio i Sandefjord. FOTO: Georg Aamodt

SYSTEMATISK: Mekonnen viser hvordan «køsystemet» fungerer. Gjenstander av noenlunde samme type og størrelse fotografieres fortløpende, slik at han slipper å gjøre om på rigget hele tiden. FOTO: Heidi Meen

På DigitaltMuseum kan du søke i mer enn 4,9 millioner objekter fra landets museer – inkludert Vestfoldmuseenes samlinger.

Finn ut mer om hvert objekt ved å søke opp inventarnummeret.

Om ikke annet er oppgitt, er gjenstandene fotografert av Mekonnen Wolday, Vestfoldmuseene.

Til dokumentasjon

Kamera brukt i fotoavdelingen på Nordisk Aluminiumindustri. Påskrift: «Made in Germany». Billy Record. Antagelig fra 1950-tallet.

[Inventarnummer: HAM.01570, Aluminiummuseet]

FOTOESKE

Innskrift: Bl.a.: Gevaert ULTRA-PANCHRO 8000 ANTI-HALO 32 9×12

[Inventarnummer: SA.03932, Sandefjordmuseene]

Fotoapparat anno 1934

Kamera formet som en rektangulær boks med håndtak på toppen. Det er to kikkhull bak og tre runde vinduer foran samt et rektangulært på toppen. Merke: Box Tengor, muligens B.T. 54/2.

[Inventarnummer: HL.04725, Larvik museum]

Speilrefleks

Håndholdt fotoapparat. Man ser ovenfra og ned når man tar bilde. To linser. Lærveske med skulderstropp. Mål: 14,5 cm høyt og 9,6 cm bredt.

[Inventarnummer: HL.06239, Larvik museum]

Blits

Innskrift: bl.a. «IKOBLITZ 1316»

[Inventarnummer: SA.03943, Sandefjordmuseene]

Spionkamera

Sirkelformet knapphullskamera. Kan åpnes. Tyskprodusert fra slutten av 1800-tallet.

[Inventarnummer: HL.04856, Larvik museum]

Snapshots

Dette polaroidkameraet har tilhørt rederiet Melsom & Melsom. Produksjonsår for denne modellen: 1965–67. Foto: Roger Berg.

[Inventarnummer: HL.05385, Larvik museum]

Forvaltningsteamet i Vestfoldmuseene – Cecilie, Cathrine og Annika – liker å dokumentere sitt arbeid på en annerledes og humoristisk måte på sosiale medier. Her har de lekt seg med et av studioskameraene til fotograf Th. Larsen. FOTO: tatt av dem selv, med selvutløser

Vil du se filmsnutten? Bruk QR-koden eller følg dem på [instagram.com/samlingsforvaltningen](https://www.instagram.com/samlingsforvaltningen)

Solid fotoapparat

Et av studioskameraene til Ansgar Theodor Larsen.

[Inventarnummer: VF.04424, Slottsfjellsmuseet]

TORVET 4: Bygården Torvet 4 i Larvik ble også kalt «Seeberggården» og «Solidgården». Her ser vi fotograf Anna Bergausts atelier og skotøymagasinet «Solid». Bildet er tatt rundt 1930. FOTO: Anna Bergaust

— ” —

To eldre Volvoer i 140-serien var på bristepunktet da de første lassene skulle kjøres bort.

Noen ganger blir et fotoarkiv bevart på eiendommelig vis. Det gjelder blant annet fotografvirksomheten til Anna Bergaust i Larvik. Her får du historien om hvordan 60 000 glassnegativer så vidt unngikk avfallsplassen.

| Tekst: Rune Sørli |

1978 fattet fotograf Endre Pedersen fra Horten interesse for det gigantiske arkivet på loftet til Torvet 4 i Larvik, i det vi i dag kaller Solidgården etter skobutikken som en gang holdt til her. Det første fotoatelieret i bygget ble startet av Thea Nielsen i 1890-årene, deretter overtok fotograf Grundtmann lokalet i 1896, etterfulgt av fotograf J. E. Ludwigsen i 1898 og av Anna Bergaust i 1909. Anna Bergaust drev fotoatelieret på Torvet 4 frem til 1932, da overtok hennes partner Aagot Schwartz, som drev atelieret til ut på 1950-tallet.

Glassplatenegativer

Den store samlingen besto stort sett av glassplatenegativer. En del av materialet lå i gamle trekasser, men mye lå også løst i hyller og på gulvet. Antagelig dreide det seg om flere tonn til sammen, og ingen daværende fotografer i Larvik ønsket å overta arkivet. Pedersen overtok da en liten del av det eldste materialet pluss et stort studiokamera. Ti år senere tok han og jeg ansvar for å redde resten fra å gå i søppel-konteinerne.

Jobben med å berge og flytte dette arkivet var ikke gjort i en fei. Sakte, men sikkert bar vi materialet ned i privatbiler, og plasserte det dels i bagasjerommet og dels i bilens seter. Det var snøvær, og et isbelagt gårdsrom og fortau gjorde oppgaven til et sjansespill. To eldre Volvoer i 140-serien var på bristepunktet da de første lassene skulle kjøres bort. Vi hadde ikke tenkt på lagringssted, så noe ble kjørt hjem til meg, noe til Pedersen, som tok i bruk ledige kvadratmeter i garasjen i Horten, og resten ble lagret i kjelleren hos en bekjent av Pedersen, en heimevernskar på Veldre.

FOTOSKATTEN PÅ LOFTET

Hvordan glassplatene etter fotograf Bergaust ble berget

Dramatikk på ferden

Under transporten til Horten oppsto det dramatikk. Vi valgte å kjøre såkalte bakveier gjennom Vestfold, på grunn av vekten og bilen som subbet bakken. I Stokke var det en bratt nedoverbakke med isføre. Vi satte bilen i første gir og listet oss nedover. Så glapp det, og drøye to tonn fotoarkiv var overlatt til seg selv. Som daværende rallycrosskjører klarte jeg å holde hodet kaldt og komme ned bakken, men så sies det jo at en alltid kommer ned.

Vi havnet i brøytekanalen og sto bom fast der klokken elleve om kvelden. En brøytebil stoppet og ville hjelpe. Han hadde sin fulle hyre med å trekke oss opp igjen, og stroppen røk to ganger. Da bilen omsider sto oppe på veibanen igjen, kunne han ikke tro sine egne øyne da han så hvor tungt lastet den Volvoen var – langt over lovlig vekt. Det skal sies at heller ikke resten av turen gikk helt uten bekymringer; dekkene på hengeren var nesten på felgen, tyngden på lasten gjorde at det var vanskelig å bremse i nedoverbakker, og lysene på bilen kortsluttet fordi hengeren tok sikringene, så vi kjørte i bekmørket de to siste kilometerne. Omsider kom vi likevel frem til Horten.

INDIANERE I STUDIO: Tre indianere og en cowboy fotografert i Anna Bergausts atelier cirka 1930. Når Anna Bergaust fotograferte barn brukte hun ofte å skrive Lillemor eller Lillegutt pluss etternavn i registreringen – for eksempel Lillegutt Larsen. Vi har ikke navnene på disse fem guttene. FOTO: Bergaust

Del av museets samlinger

Inntil jeg i 1984 ble ansatt ved Vestfold fylkesmuseum, ble arkivet stående på de tre stedene. Jeg foreslo da at arkivet burde inngå i museets samlinger, noe Pedersen syntes var en god ide. Daværende museumsdirektør Per Thoresen var derimot litt i tvil. Han syntes kanskje at Larvik museum var det rette stedet, men på Herregården i Larvik, der museet holdt til på den tiden, var det meste av lagringsplass allerede fylt opp. Det ble derfor besluttet at Fylkesmuseet kunne ta inn arkivet.

En vinterdag i 1986 ble arkivet lastet opp på bil og henger i Stavern, godt over den vekten som var fornuftig. Så bar det ut på norske vinterveier igjen. Klok av skade valgte jeg E18 denne gangen. Oppover Hellenesbakkene i Larvik ble det likevel problemer. Det var så tungt at bilen klarte kun 10 kilometer i timen i første gir, og det var bare så vidt jeg klarte å komme opp til innkjørselen til Holms kafeteria. Herfra var det heldigvis stort sett flatt terreng bort til Tønsberg.

Også den delen av samlingen som sto i garasjen hos Pedersen i Horten, ble lastet opp på en henger, og også her ble det problemer. Da hengeren ble dratt ut av gården, eksploderte nemlig et av hjulene. Dermed måtte alt leses av igjen. Men omsider ankom også denne delen av arkivet Fylkesmuseet.

KONKURRANSEBILDE: Det var vanlig blant fotografer å delta i konkurranser i utlandet. Målet var edle medaljer som man kunne skryte av i markedsføring, slik som brevhoder og reklamemateriell, for å skille seg fra andre fotografer. Dette brudebildet var et slikt. Vi har ikke navnet på bruden, men det ble tatt i første halvdel av 1920-tallet. FOTO: Bergaust

FOREVIGET: To unge kvinner i Bergaust atelier, forevignet en gang på 1910-tallet. FOTO: Bergaust

Furnes. I folketellinga av 1910 var hun imidlertid oppført på felles adresse med retusjør Aagot Schwartz, da på Torvet 4 i Larvik. Året før hadde Bergaust overtatt atelieret på samme adresse. Anna Bergaust hadde mange tillitsverv i Vestfold Fotograflaug. Da hun døde i 1933, ble firmaet overtatt av hennes mangeårige medarbeider Aagot Schwartz, som drev firmaet videre under navnet Anna Bergaust eft. til ca. 1950.

I hovedserien er det portretter og gruppefoto. Anna Bergaust var kreativ og lot ofte barn og voksne ta med seg alt fra sykler til arbeidsredskaper inn i atelieret. Barnebildene inneholder ofte leker av mange slag. Hun var religiøs, og mange av portrettene er av

personer tilknyttet Frelsesarmeen. Pass-serien består av ordinære passfoto, men de fleste er tatt som vanlige portrett. Polyfotoserien er hovedsakelig knyttet til krigstiden 1940–45, stort sett portretter av barn og voksne.

Av topografisk materiale, utendørsbilder, finnes en del nitratnegativer som er tatt i forbindelse med produksjon av postkort fra distriktet. Men det er også en rekke bybilder, gårder og landskaper. Firmaet var fast fotograf for Fredtun folkehøyskole og Kysthospitalet og fotograferte både personell, interiør og bygninger. Det er også bevart pasientdokumentasjon, fotografier av pasienter med skader.

Arkivet inneholder også oversikt over bestillinger (kunderegister) og regnskap. I dag er fotoarkivet trygt oppbevart hos Vestfoldmuseene på Hinderveien, og det er håp om at deler av arkivet kan gjøres tilgjengelig for allmenheten i nær fremtid.

Arkivet etter Anna Bergaust og Aagot Schwartz

Det fotomaterialet som ble reddet i aksjonen, er arkivene etter Anna Bergaust og Aagot Schwartz – en samling som består av ca. 60 000 negativer fra perioden 1910–1950. Negativene er fordelt på en hovedserie fra atelieret, en pass-serie (18 × 24-serie på storformat-plater) og en polyfotoserie. Det er også flere frittstående negativer som har inngått i en serie kalt topografi.

Anna Bergaust var født 25. mai 1873 i Ringsaker, og døde i Larvik 20. mai 1933. Hun gikk i lære hos Nyblin i Kristiania og begynte egen forretning i Brumunddal, som brant i 1903. En tid var hun også medinneholder av Lømo & Bergoust på Elverum. I folketellinga av 1900 sto Anna Bergaust oppført som fotograf av yrke og bodde sammen med sin bror Gunnar Bergaust på Tune i

I LARVIKS BYBILDE: Dette bildet fra Storgata i Larvik er tatt en gang rundt 1920 og viser hverdagsliv i byen. Storgata var kjent som Larviks hotellgate. Her ser vi nr. 50, også kjent som «Vagelgården» etter første eier, med Hotell Norge. I kjelleren holdt «Storgatens Cafe & The Salon» og I. Holands skipsproviant til. FOTO: Bergaust

— ” —
Anna Bergaust var kreativ og lot ofte barn og voksne ta med seg alt fra sykler til arbeidsredskaper inn i atelieret.

PÅ TO HJUL I STUDIO: Anna Hem med sykkel i fotoatelieret en gang på 1920-tallet. FOTO: Bergaust

KILDE

• Arkivet VFA-A-1133 - Bergaust, Anna. Fotograf, Vestfoldarkivet

Polyfoto

– populære og omstridte portretter

Polyfoto var et spesielt produkt innen portrett-fotografering der en kunne få 48 bilder med varierende posering – og det for en billig penge.

| Tekst: Heidi Meen og Rune Sørle |

Polyfoto ble mulig med en ny type kamera som dukket opp 1932. Oppfinneren var en dansk sivilingeniør som het Carl Johan Rixen. På denne tiden var portrettfotografering kostbart og omstendelig, og du var ikke garantert at resultatet ble vellykket. Det nye kameraet utnyttet negativet mer effektivt ved å plassere bildene ved siden av hverandre på en fotografisk plate. Det første norske polyfoto-firmaet ble startet i Oslo høsten 1933 av brødrene Treider Westen.

Fagfotografene var i utgangspunktet imot det nye, sterkt mekaniserte systemet. De så på polyfoto som noe som tok næringsgrunnlaget fra dem og undergravde kvaliteten på det fotografiske arbeidet. Formannen i Fotografforbundet omtalte polyfoto som «en ny helvedesmaskin til fotografiens forderv», skriver Roger Erlandsen i boka «Pas nu på! Nu tar jeg fra hullet!», et standardverk for norsk fotohistorie fram til 1940, skrevet i 2000.

Men publikum lot seg lokke av offensiv markedsføring og mange bilder for en billig penge; i 1939 var prisen 2,50 kroner for 48 bilder. Personen som skulle bli tatt bilde av, satt foran kameraet og dreide på hodet og skiftet ansiktsuttrykk, og fikk dermed mange bilder av seg selv å velge mellom. Fotografen kunne også veilede modellen underveis i fotograferingen, og flere mennesker kunne bli tatt bilde av på samme negativ.

Fotograferingen foregikk slik at negativet ble plassert i en kassett og så flyttet med en hånd sveiv. Én omdreining flyttet negativet og belyste ett bilde. Foran objektivet satt en svart skive som ble satt i rotasjon ved omdreining, noe som førte til at et hull i skiven eksponerte bildet. Hvert enkelt negativ var 20 x 20 centimeter. Det var Rixen selv som fant på navnet, og som tegnet logoen.

Polyfoto hadde sin storhetstid fram mot 1960, men på midten av 1960-tallet dabbet interessen av, og produktet forsvant fra markedet.

I Vestfoldarkivets magasin finnes det et stort antall polyfoto, blant annet etter fotografene Odd Bryn (Tønsberg), Anna Bergaust (Larvik), Ole Peter Jørgensen (Sandefjord) og Dimitri Koloboff (Sandefjord). Nederst på torvet i Tønsberg lå det et fotofirma som het Polyfoto, men de drev likevel ikke med denne formen for seriefotografering. Vestfoldmuseene har også gjenstander fra denne typen portrettfotografering, blant annet etter fotograf Arvid Schou Trogstad.

KILDER

- snl.no/Carl_Johan_Rixen
- Erlandsen, Roger: «Pas nu på! Nu tar jeg fra hullet!» (2000)

MUSIKALSK FOTO: Bildene av Karsten Aashildrød er antagelig tatt en gang på 1930-tallet. FOTO: Jørgensen, Vestfoldarkivets samling.

HØYREIST OG STASELIG: Polyfotoapparatet har tilhørt fotograf Arvid Schou Trogstad. Tellerverket viser over 710.850. Kameraet er laget av mahogni, hendelen er i bakelitt og målene er 168 centimeter høyt og 66,5 centimeter bredt. FOTO: Mekonnen Wolday, Vestfoldmuseene

Stempel til polyfoto med tall fra 1 til 24. Tallene 1 og 19 mangler. Foto: Mekonnen Wolday, Vestfoldmuseene

ÅRLIGE POSTKORT: Fotograf Th. Larsen laget postkort med firlingene som motiv hvert år frem til konfirmasjonen. Inntektene gikk til familien. FOTO: Th. Larsen

Postkort til en god sak

Firlingene fra Vear

| Tekst: Heidi Meen |

I november 1923 fødte Maren Larsen Hogsnes fire barn på Tønsberg sykehus. Dette var ekteparet fra Vears tredje graviditet, og de hadde trodd det skulle bli to denne gangen. Men det ble firlinger, tre jenter og en gutt. Den første jenta ble født før midnatt den 19. november, de tre siste etter midnatt, altså 20. november. Firlingene fikk navnene Gerd, Else, Ruth og Kjell. Faren, Kristoffer, var på hvalfangst da barna ble født.

I Tønsbergs Blad 16. mai 2021 kan vi lese at firlingene var en verdenssensasjon. «Det ble telegrafert om den helt spesielle fødselen på mange språk og de

ble ansett for å være Europas første. Selveste Life Magazine i USA telefonerte til Tønsberg e-verk og fikk snakke med Morten Hogsnes, broren til firlingenes far, som jobbet der. I artikkelen ble han tatt for å være faren.»

Fotograf Th. Larsen fulgte firlingene gjennom hele oppveksten, og laget årlig postkort for salg til inntekt for barnas familie. Det siste postkortet ble laget i forbindelse med firlingenes konfirmasjon.

Les mer i Tønsbergs Blad 16.05.21

STANGEBYES SKATTKISTE

P. Lindberg Stangebye
Hvitfeldts gt. 3 – Tønsberg

Arkivet etter Peder Lindberg Stangebye er en aldri så liten skattkiste av en fotosamling. Samlingen inneholder de underligste fotografier – og ble oppdaget på en noe forunderlig måte.

| Tekst: Rune Sørli |

Historien startet da Stangebyes sønn Frode en dag på 1990-tallet kom til Vestfold fylkesmuseum. Han og hans bror drev og ryddet etter sin far, og nå hadde han med seg en 16 mm-film som viste Høyres møte på Tønsberg torg på 1930-tallet.

Bare en amatør?

Vi som jobbet på museet den gang, kjente til Stangebye fra før, men vi anså ham som en ren amatør fotograf som hadde fotografert litt for Tønsbergs Blad og Auksjonshuset Ulving. I tillegg visste vi at han hadde drevet Vestfold Klisjeanstalt i hele sitt yrkesaktive liv.

Jeg spurte Frode om det fantes noe fotografisk materiale i huset etter hans far, men det trodde han var lite. Likevel gav jeg meg ikke så lett, og spurte om det var mulig å få ta en titt under deres opprydding – noe jeg fikk grønt lys for.

Kontainer-funn

Peder Lindberg Stangebye (1914–1993) hadde bodd i en praktfull eldre villa like sør for Tønsberg sykehus, og det var med stor spenning jeg entret entreen i den ærverdige bygningen. Det tok ikke mange minuttene

før de første fotoene var observert – og etter hvert fant jeg flere og flere. Også negativer i form av bladfilm og glassplater dukket opp. Etter et par timers gjennomgang fra loft til kjeller var jeg fornøyd med fangsten.

Vel ute på gårdsplassen oppdaget jeg en overfylt konteiner. En gammel fryseboks tronet på toppen, og stanken fikk de fleste forbipasserende til å holde betryggende avstand. Likevel tiltrakk kontaineren min oppmerksomhet. Av erfaring visste jeg at gamle fotografier lett kunne havne i søpla under slike ryddeprosesser. Jeg fikk lov til å ta en titt der også. Selv om tunge snøfnugg gradvis dekket både tilårskommen makrell og en gang så friske bær og grønnsaker, bestemte jeg meg for å hente museums-pedagog Håkon Østmoe. Sammen gikk vi løs på kontaineren. Etter en times tid hadde vi reddet anslagsvis flere titalls tusen negativer. Deriblant over tusen glassplater som hadde tilhørt Th. Larsens arkiv.

Senere fant jeg også mange foto og negativer etter Stangebye i Meierigården i Tønsberg. Her var det tusenvis av foto som var fremkalt på postkortpapir – noe som skapte underlige «postkort» som neppe var tiltenkt å sendes til kjente og familie. →

Samlingen etter Peder Lindberg Stangebye er Vestfoldmuseenes mest brokete fotosamling og inneholder nær sagt alt mellom himmel og jord.

IN ACTION: Fotograf Stangebye hadde alltid med seg kameraet og gjorde det som måtte til for å få tatt det bildet han var ute etter. Hva slags motiv det var snakk om her, vet vi ikke riktig, men bildet er tatt en fotograf i Tønsbergs Blad som oppdaget kollegaen i aksjon en gang på 1970-tallet. FOTO: Tønsbergs Blad

HVALFANGER MED APEKATT: Det er også en del hvalfangstbilder i samlingene etter Stangebye. Bildet er tatt om bord i "Balaena". FOTO: Stangebye

LEK MED DUERINGER: Mange av bildene som ble reddet fra kontaineren er skadet, men er likevel bevart. Dette bildet av barn som leker med dueringer lå i en konvolutt merket Skiens-avisen Varden. FOTO: Stangebye

EKSOTISK OPPTOG: Cirkus Arnardo reklamerer svært så levende for sin opptreden i Tønsberg en gang på 1960-tallet. FOTO: Stangebye

GAMLE TØNSBERG: I februar 1971 ble Nedre Langate 1 revet. Bygningen gikk under navnet «strykejernet». FOTO: Stangebye

KIOSKEN PÅ HJØRNET: I 1978 ble Westminster kiosk, som var plassert på jernbanestasjonen i Tønsberg, flyttet. FOTO: Stangebye

Fotokatt i bokform

Sønnene til fotograf Stangebye ble glade over å oppdage at samlingen kunne være av allmenn interesse. Selv brukte jeg nær en måned i 1999 på å rengjøre, tørke og grovordne funnet, og dette arbeidet viste meg at Stangebye var langt mer enn en amatør.

Året etter gav jeg og Tønsbergs Blads redaktør Svein Døvle Larsen ut boken «50 år i fokus», som var basert på Stangebye og den reddede fotokatten. Boken er tilgjengelig på Vestfoldarkivets lesesal, men kan også leses digitalt på nettbiblioteket nb.no.

Av innhold i samlingen kan blant annet nevnes et stort arkiv etter hans virke som pressefotograf, amatørfotograferinger fra 1935 til 1980-tallet, og foto fra industri og reklame, begivenheter, postkort-produksjon, Kaldnes mek. Verksted og ikke minst krigsårene.

KILDER

- arkivet VFA-A-1204 - Stangebye, Peder. Fotograf, Vestfoldarkivet
- Larssen, Svein Døvle og Rune Sørli (2000): Tønsberg: 50 år i fokus: Peder L. Stangebyes bilder fra Tønsberg og omegn, Kulturhistorisk forlag. Boken kan leses på NB.no
- lokalhistoriewiki.no/wiki/Peder_Stangebye

Om samlingen

Samlingen etter Peder Lindberg Stangebye er Vestfoldmuseenes mest brokete fotosamling og inneholder nær sagt alt mellom himmel og jord. Jeg husker at han og kona ble sett på som litt grå figurer, men bildematerialet vitner om noe helt annet, og det samme forsto man når man ble kjent med ham.

I Stangebyes fotosamling ligger det så mye kulturhistorie begravet at det vil være som en arkeologisk utgravning av fotografisk dokumentasjon. Dessverre er så mye som 95 prosent av samlingen fremdeles uordnet. Fordi vi ikke har hatt ressurser til å ta oss av det ennå, er også noe av materialet allerede tapt, og mer vil gå tapt hvis det ikke i nær fremtid blir prioritert å gjennomgå samlingen. Årsaken er at en del av materialet er av typen nitrat, som har en veldig rask nedbrytningskurve når det først setter i gang. Det som skal til for å bevare denne skatten for fremtiden, er ressurser til å sette folk på saken. I mine øyne ville det ha vært en god investering.

MISJONÆRENS FOTOALBUM

Tonga i Stillehavet dokumentert på 1880-tallet

Misjonærens fotoalbum er del av Vestfoldmuseenes fotoalbum-samling, og var en gave til fru Husebye fra herr og fru Michelsen i februar 1892.

En aprildag i 1878 ankom misjonæren Johan Oscar Michelsen øystaten Tonga i Oceania. Området skulle være hans hjem de neste femti årene, og noen av årene er dokumentert i et fotoalbum i Vestfoldmuseenes samlinger.

| Tekst: Petra Erdosi |

Fotoalbumet var en gave til en fru Husebye fra herr og fru Michelsen, gitt i februar 1892 og inneholder bilder fra Tonga og nærliggende øyer i det sørlige Stillehavet. Bildene viser lokalbefolkningen, landskap, planter (limt inn på sidene), misjonsstasjoner, kirker, skoler og nyttårsfeiringer i 1887 og 1889.

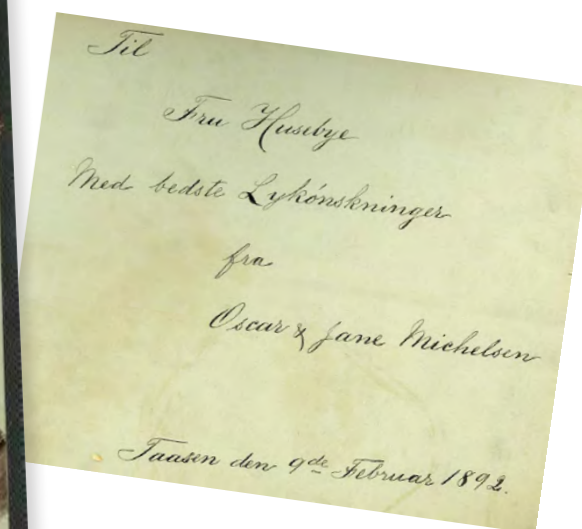
I Store norske leksikon kan vi lese at Michelsen i sin samtid og i misjonskretser ble regnet som en norsk sydhavsapostel som arbeidet med «kannibaler». Dette var et begrep som i Michelsens tid ikke var uvanlig å bruke om folkegrupper som man anså som primitive og lite utviklet. Begrepet bygget også opp under behovet for misjon og var med på å legitimere misjonærenes virksomhet.

Michelsen selv skrev to bøker om sitt misjonsarbeid i området: «Cannibals Won for Christ» (1893) og «Misi» (1934). Den første boken ble oversatt til norsk året etter, da med tittelen «Menneskeædere vundet for Herren. En missionskildring» (1894). En forkortet og språklig oppdatert utgave har senere blitt utgitt av Terje Nærland. Michelsens bøker ble populære og bidro til støtten til misjonsarbeid.

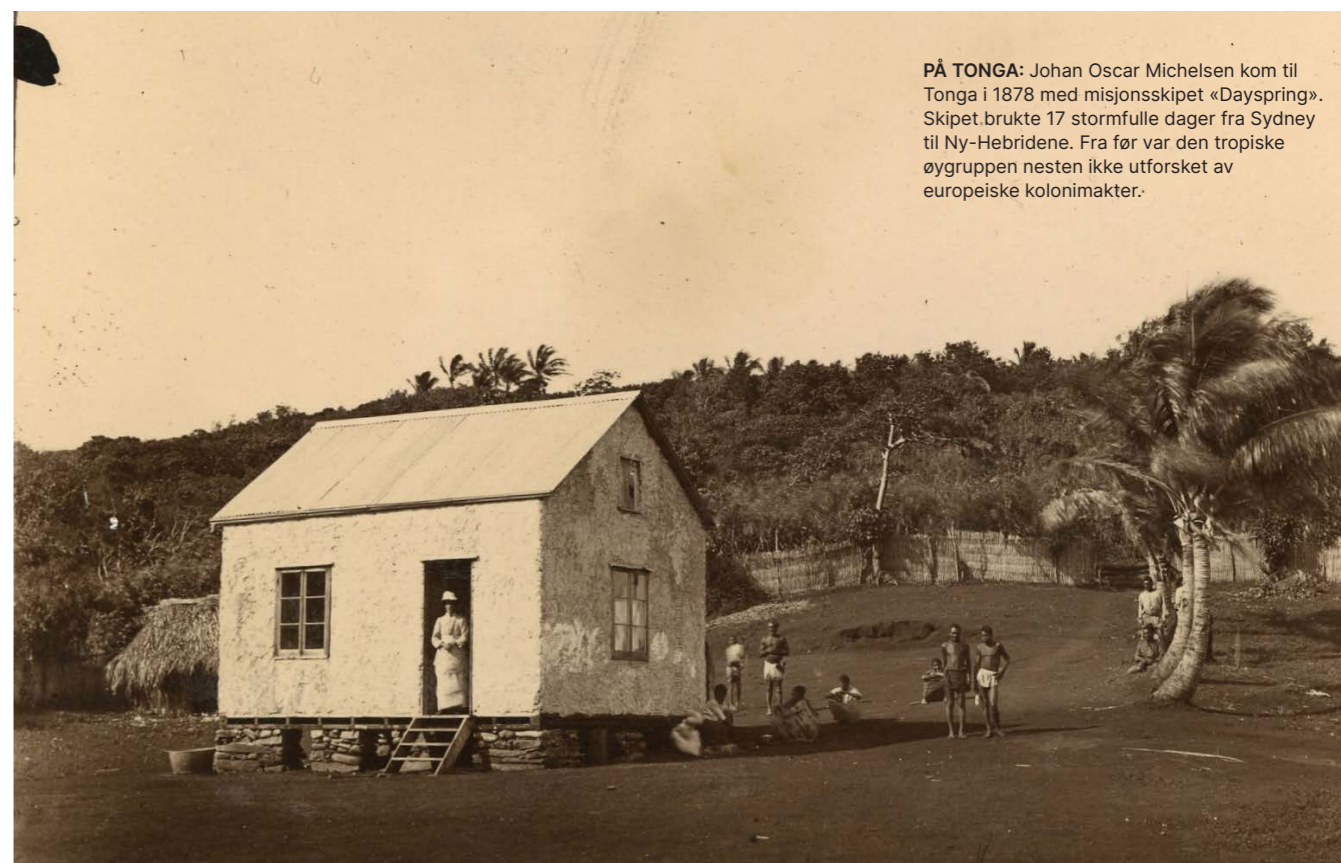
— ” —
Michelsen bygde opp flere misjonsstasjoner, som i tillegg til å fungere som kirke også fungerte som skole, der barn, ungdom og voksne lærte å lese og skrive.

HOVEDSTASJONEN: «Vor Hovedstation» står det skrevet over bildet i midten på denne albumsiden.

GAVE FRA 1892: Inskripsjonen på innsiden av fotoalbumet forteller at fru Husebye fikk albumet av herr og fru Michelsen.

PÅ TONGA: Johan Oscar Michelsen kom til Tonga i 1878 med misjonsskipet «Dayspring». Skipet brukte 17 stormfulle dager fra Sydney til Ny-Hebridene. Fra før var den tropiske øygruppen nesten ikke utforsket av europeiske kolonimakter.

DE LOKALE: Michelsens fotoalbum har også foreviget lokalbefolkningen på slutten av 1800-tallet.

Fakta

Fotoalbumsamling

Vestfoldmuseene har en stor og innholdsrik samling fotoalbum. Samlingen består foreløpig av 167 album fra perioden 1845–2013, og inneholder album med private familiefoto, bilder av hvalfangst og skipsdåp, prøvfoto fra profesjonelle fotografer med mer. Noen av dem er sperret for innsyn av personvern hensyn, men de fleste er tilgjengelige på Vestfoldarkivets lesesal. Du finner katalogen på Arkivportalen.no.

Arkivet A-2922 - Sa 60- Fotoalbumsamling, Vestfoldarkivet

Folket som skulle overbevises

I artikkelen «En norsk sydhavs-apostel» fra 1958 skriver Erik Svenke Solum om Michelsen og Tonga. Tonga og de nærliggende øyene var bebodd av det Michelsen beskrev som «et blandingsfolk av malaier og papuer» (Solum, side 230). Befolkningen bodde i hus, dyrket grønnsaker og tobakk, og holdt husdyr som høns, geiter og svin. Kvinnene var flinke til å lage variert og velsmakende mat og drev med fletting av matter og annet håndverk, og mennene reiste iblant til andre øyer for å handle. De var derimot ikke alltid gjestfrie mot tilreisende. Det ble fortalt at de drepte og fortærte sine fiender, blant annet skulle dette ha skjedd med misjonærene William og Harris, som hadde forsøkt å kristne øya Erromango i 1839.

Johan Oscar Michelsen drev misjonsarbeid sammen med sin skotske kone, Jane Langmuir. De lærte seg

flere av de lokale språkene for å vinne befolkningens tillit samt for å kunne forkynne evangeliet. Michelsen bygde opp flere misjonsstasjoner, som i tillegg til å fungere som kirke også fungerte som skole, der barn, ungdom og voksne lærte å lese og skrive. Det var til stor hjelp da en av høvdingene gikk over til kristendommen. Dette førte til stor fremgang i kristningen av deler av befolkningen – men også til motstand og konflikter.

I 1891 tok familien Michelsen en tur til Europa. Konen, Jane, døde i London etter at hun fødte sønnen Oscar. Johan Oscar og sønnen vendte tilbake til Tonga og fortsatte arbeidet sitt på misjonsstasjonene. Sønnen Oscar kom siden tilbake til Norge og ble prest i Solør.

Johan Oscar Michelsen døde på New Zealand i 1936, 92 år gammel.

LES MER

- Michelsen, Oscar (1894): «Menneskeædere vundet for herren. En Missionskildring af Oscar Michelsen Missionsprest», Kristiania, S. Mittets Forlag, 1894. Kan søkes opp og leses på NB.no. https://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2016111748555
- Solum, Erik Svenke (1958): «En norsk sydhavs-apostel», i Vol 12 Nr.

- 4 (1958): Norsk tidsskrift for misjonsvitenskap, MF Vitenskapelig høyskole
- snl.no/Oscar_Michelsen
- snl.no/Tonga

POSTKORT FRA VESTFOLD

Vestfoldfotografers produksjon av postkort

I de fleste fagfotografers arkiver finner vi negativer som har vært grunnlaget for produksjon av postkort. Heldigvis er mange av dem bevart i Vestfoldmuseene og Vestfoldarkivet.

| Tekst: Rune Sørlie |

V i skal se nærmere på noen av disse med utgangspunkt i Tønsberg, Larvik og Sandefjord. Alle bildene som vises i saken har postkort-bakside. Endel av dem har antagelig ikke blitt solgt som postkort.

Fotografer og motiver fra Tønsberg

Etter fotograffamilien Larsen i Tønsberg finner vi de tidligste glassplatenegativene som har blitt fotografert med tanke på postkort, fra ca. 1910. Motivene er alt fra portretter til landskap, men også for eksempel hvalfangst. Til det sistnevnte utstyrte Larsen en doktor Jancke med kamera på fangstfeltet og de forskjellige landstasjonene. I dag er flere av disse negativene bevart, sammen med et betydelig antall hvalfangstrelaterte bilder tatt her i fylket. Fotograf Larsen laget også en lang rekke postkort fra Tønsberg og omegn helt fram til 1950-tallet.

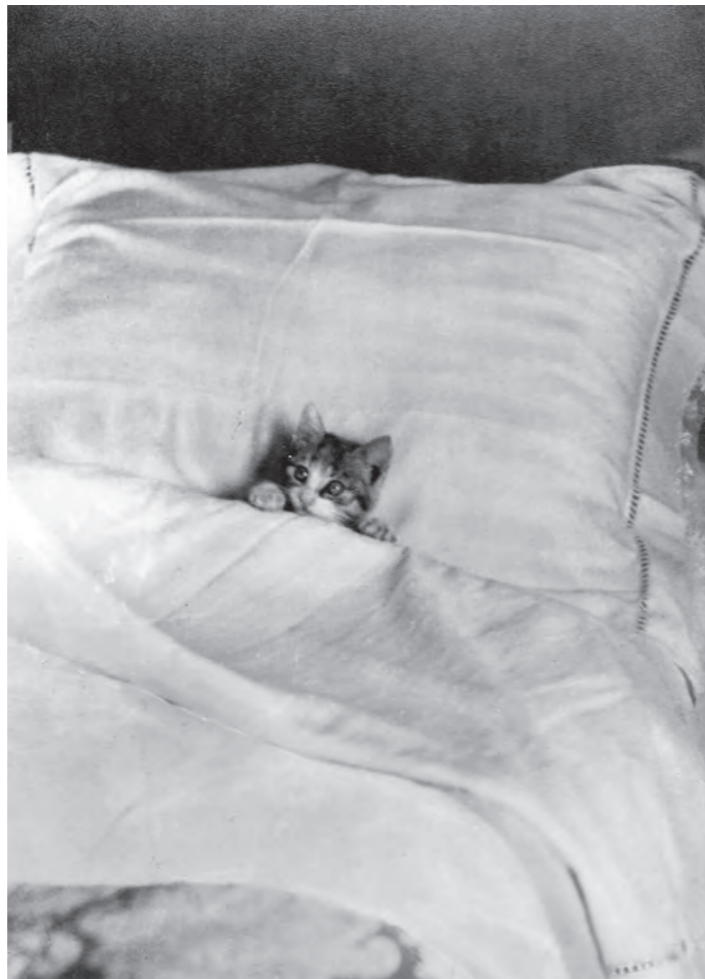
På slutten av 1990-tallet ble det ryddet i den gamle meierigården i Tønsberg. Her ble det rapportert om et større antall fotografier som «fløt» i et rom i første etasje. Dette viste seg å være fotografier laget på postkortpapir. Vestfold fylkesmuseum hadde på et tidligere tidspunkt funnet slike også i boet etter fotograf Peder L. Stangebye, men her var det mye mer, også negativer.

PÅ POTTA: Mon tro i hvilken sammenheng denne montasjen er laget. FOTO: Stangebye

HUND FOR SIN PIPE: Bildet er tatt for Truls Solheim, Slagen i 1942.
FOTO: Odd Bryn

LILLE PUSEKATT: Kanskje prinsessen på erten var en katt?
FOTO: Stangebye

Samlingen i Meierigården

Hvorfor havnet så mange Vestfold-fotografers negativer i Meierigården i Tønsberg? En forklaring ligger nok delvis i at Stangebye fikk levert store mengder negativer til sin virksomhet Vestfold Klisjeanstalt. Her ble det produsert bilder til aviser, trykksaker og postkort, og antagelig har de fleste fotografer i fylket levert inn negativer i forbindelse med dette. Trolig tok Stangebye med seg disse negativene da han og Asgeir Th. Larsen forsøkte å få i gang en hobbyvirksomhet med kopiering av materialet etter at deres egen fotokarriere var over.

STEMPEL: På noen av bildene er det lagt til følgende erklæring: «PRØVE-FOTO. OBS! De bestilte bilder er ofte bedre enn prøven». Vi kan ikke unngå å legge merke til ordet «ofte».

Bakgrunnen for funnet var at fotograf Stangebye, fotograf Asgeir Th. Larsen og en fotograf Mathisen hadde hatt tilhold og mørkerom i bygningen. Dette var trolig på 1960-/1970-tallet. De tre etterlot seg tusenvis av foto – de aller fleste laget på postkortpapir som de trolig hadde kjøpt fra andre produsenter. Dette kan vi anta fordi kortene stort sett var merket K. H. eller Norsk Arbeid. Dette postkortpapiret fikk nye motiver, og mange av dem fremsto dermed som postkort selv om det neppe var meningen.

Vestfold fylkesmuseum overtok det som fantes av negativer i bygningen, noe som kan dreie seg om 5–10 000 stykk – men jeg vil tro en del av de gjenværende postkortene i ettertid har gledet interesserte samlere. Noen av postkortene var merket Stangebye/Mathisen – Ekte Foto, og det ble også observert et stempel med teksten: Prøve-Foto – originalen kan ofte være bedre enn kopien.

Også fotograf Odd Bryn la bak seg en del produksjon av postkort, og vi finner eksempler på dette i arkivet

hans. Det ble også funnet en del negativer etter Bryn i den overnevnte Meierigården, noe som tyder på at Stangebye og Larsen også produserte noen kort for ham. De fleste motivene Bryn laget på postkort, viste Kaldnes mek. Verksted, skip, ungdomsfengselet på Berg og noen bymotiver.

Fotografer og motiver fra Larvik

Fotograf Ludwigsen har en meget stor produksjon av postkort fra Larvik og omegn. I hans arkiv finnes et stort antall glassplater fra ca. 1910 til 1955. Disse var grunnlaget for denne typen produksjon. I tillegg til byprospekter er det mange innslag av begivenheter, blant annet fra de store Stavernsfestene på 1930- og 1940-tallet.

Også i arkivet etter fotograf Anna Bergaust finnes det en del negativer etter postkortproduksjon, særlig fra Tjølling, Stavern og Brunlanes. Motivene er ofte bygninger, men også arrangerte atelierbilder.

Fotografer og motiver fra Sandefjord

Blant de mange tusen glassnegativene etter fotograf Fred Hansens virke frem til midten av 1920-tallet finner vi bare noen få eksempler på motiver brukt til produksjon av postkort. Også i arkivet etter fotograf Koloboff er det sparsommelig med postkort-negativer.

Fotograf Jørgensen har en lang tradisjon innen produksjon av postkort, men dessverre er få av negativene til postkortene å finne i det store og omfattende arkivet. Rundt 70 prosent av arkivet etter fotofirmaet i Sandefjord er bevart hos Vestfoldarkivet.

Bare noen få glassplater etter Jørgensens postkortproduksjon ble funnet i Meierigården i Tønsberg i forbindelse med Stangebye og Larsens virksomhet.

Av nyere tids postkortproduksjon kan nevnes fotografene Nils Kavlie-Borge, Leif Sørllø og Oddvar Wittek.

UT PÅ TUR: Her har Stangebye laget et postkort på basis av en glassplate, tatt av forløperen til fotograf Koloboff.
FOTO: Fred Hansen, Sandefjord

SHOW OFF: Ny brannbil i Tønsberg, 1950-tallet.
FOTO: Th. Larsen

BYMOTIV: Bildet er tatt fra Larvik sentrum på 1930-tallet.
FOTO: Ludwigsen

UNDER(LIG): Dette var neppe et postkort som ble masseprodusert.
FOTO: Stangebye

KALSONGER: Et billedlig eksempel på underbuksehumor?
FOTO: Stangebye

PÅ KANTEN: Kanskje fotografen har bedt kunden om å vise frem sine beste sider?
FOTO: Stangebye

PORTRETT- KUNSTNEREN

Nils Kavlie-Borge

Da jeg gikk i fotolære på 1970-tallet, gikk det gjetord om en fotograf som hadde etablert seg i Horten. Navnet var Nils Kavlie-Borge. Bildene hans ble i fagmiljøet omtalt som i særklasse.

| Tekst: Rune Sørli |

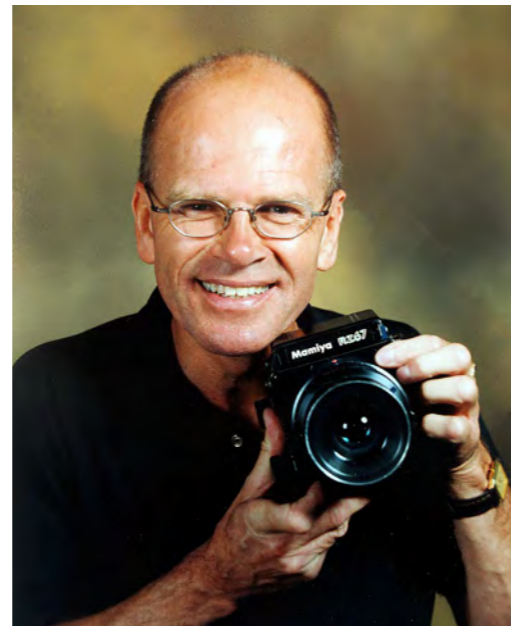
Senere i min egen karriere skulle jeg jobbe med arkivet hans i Vestfoldmuseene.

Inspirerende første møte

Spenningen var stor da jeg, sammen med fotografene Putte Solberg og Tore Sandberg, en vinterdag i 1976 skulle besøke den kjente Horten-fotografen. Vi ble tatt imot av en sprudlende, humoristisk og smørblid kar med velfrisert bart og iført siste mote på tekstilfronten. Atelieret var langt mer spennende og innholdsrikt enn det jeg var vant med. Her var det farger og inventar som gjorde oss tause. Hos Kavlie-Borge var den kjedelige og tradisjonelle konfirmasjonsgardina i gråtoner og den hvitmalte bryllupskrakken byttet ut med tynne silkegardiner, raffinerte møbler og ikke minst fotolamper med friske farger som gult og rødt.

Det som møtte meg i Horten, gav driv til lysten til å utvikle meg innenfor faget. Jeg husker godt hvordan jeg studerte de bildene han hadde hengt opp som utstilling i trappa til atelieret. Noe slikt var jeg ikke vant med å se. Hos oss i Larvik var veggene preget av siklende, blide babyer og alvorstunge brudepar.

Fotografen selv gjorde også et utslettelig inntrykk. Jeg trodde ikke det fantes slike typer i dette fagmiljøet. Kavlie-Borge fremsto som den reneste klovne-akrobaten når han «angrep» barnet med kamera – ikke rart det ble gode bilder av sånt. Jeg la også merke til dialogen han raskt og effektivt fikk med kunden, som

SELVPORTRETT: Nils August Kavlie-Borge

etter et par minutter hadde senket skuldrene og var i fotomodus. Jeg var rett og slett mektig imponert. Jeg bestemte meg for å gi mer av meg selv under fotograferingene, ikke bare signalisere at jeg ønsket et smil.

Jeg har alltid vært stolt av å kunne si at jeg kjenner Nils Kavlie-Borge når jeg har ferdes ute i fagmiljøet, for her kjenner alle navnet. Jeg bærer også på en liten stolthet over at jeg tok initiativet til å få sikret arkivet og livsverket hans til Slottsfjellsmuseet på 1990-tallet. Mange var turene gjennom Tønsberg med hengeren full av denne dyrbare lasten på nær 30 000 arkivnummer.

Det første møtet med Nils har for meg alltid vært en opplevelse innenfor fotofaget, og jeg tør påstå at hele mitt senere liv som fotograf har vært inspirert av opplevelsen denne snøfylte vinterdagen på 1970-tallet. Kavlie-Borges bakgrunn

Nils Kavlie-Borge ble født i Bærum i 1948 og vokste opp på Prestebakke syd for Halden. Etter endt videregående skole gikk han et år på folkehøyskole på Hønefoss. Planen var å bli lærer, men Nils hadde for alvor fattet interesse for fotofaget og tilbrakte utallige timer på skolens mørkerom og kopierte bilder. Etter året på folkehøyskolen arbeidet han hos fotograf Lind i Horten, før han søkte seg inn på fotolinjen ved Oslo yrkesskole. Av 150 søkere ble det kun tilbudt 12 skoleplasser, og Nils var en av dem som kom inn.

ANNERLEDES: Nils August Kavlie-Borge i arbeid i sitt utradisjonelle og høyst moderne studio Horten på 1970-tallet. Han brukte for eksempel farget lys og alt fra persienner til ulike plantevekster for å skape rammer rundt motivet. FOTO: Kavlie-Borge

KJENDISBILDER: Kavlie-Borge har fotografert en lang rekke kjente folk. De tre bildene av Grethe Kausland, Harald Heide-Steen og Rolv Wesenlund ble alle tatt i 1979. På to av bildene brukte han vaselin på glassplaten foran linsen, slik at de nederste partiene ble utydelige og bildet mer spennende. Portrettene av Heide-Steen og Wesenlund ble tatt på oppdrag for Park Hotel i forbindelse med at de to hadde et show der. FOTO: Kavlie-Borge

I SENGA: Det var det svaret Odd Børretzen resolutt ga Kavlie-Borge på spørsmålet om hvordan han og kona Eva Bødker-Næss ville framstå på portrett-bildet. De to ønsket å forevige sin daglige morgenstund med kaffe og røyk i senga. Det var viktig å få med en del av rommet, for å vise at bildet ble tatt i nettopp senga. Han måtte skru av døra til soverommet for å få satt opp fotoapparatet. FOTO: Kavlie-Borge

PRISVINNER: Kavlie-Borge har fått mange internasjonale priser, deriblant for dette fotografiet «Egget» fra 1989. Egget er et symbol på at kvinnen er livgivende, så han i katalogen til særutstillingen med hans fotografier som ble fant sted på Slottsfjellsmuseet i 2016. Egget kan også symbolisere jorden vår. Modellen er smurt inn med vaselin og dekket med gullstøv. Bildet ble tatt i forbindelse med fotografiets 150 års jubileum, da Colour ArtPhoto arrangerte konkurransen «Fotografen i arbeid». FOTO: Kavlie-Borge

Etter endt skolegang arbeidet han i to år som assistentfotograf i Drøbak Foto, deretter som fotograf for Fotohuset i Moss, før han i 1972 kjøpte en nedlagt fotobutikk i Horten. Her holdt han til i 19 år før han etablerte seg i Tønsberg, og fra 2013 drev han virksomheten videre i Sandefjord.

Nils har ikke bare fotografert i Norge – han har også hatt mange oppdrag med reklamefotografering i utlandet. Han har blant annet fartstid fra Vietnam og Sør-Korea. Også blant pyramidene i Egypt har Nils travet med kameraet i den bløte sanden, for så å skape de flotteste motiver med vakre, lett-kledde damer som modeller i den arabiske solnedgangen.

«GRÅTENDE BARN»: Heldigvis gråt hun ikke særlig lenge, forteller Kavlie-Borge. Bestemoren som tok med den lille jenta i studio, ville gjerne ha et bilde med tåre på kinnet – og den kom helt naturlig da barnebarnet ble plassert på en stol foran kameraet. Vips, knips, og så var den seansen over – det samme var tårene. Bildet fra 1991 har hengt på en av utstillingene til ColourArtPhoto i Tyskland. Rune forteller at jenta på bildet møtte helt uventet opp på utstillingsåpningen av Kavlie-Borges fotografier på Slottsfjellsmuseet i 2016. FOTO: Kavlie-Borge

Kreativitet og kvalitet

Kavlie-Borge har alltid vært langt forut for sin tid når det gjelder kreativitet og kvalitet innenfor studio- og utendørsfotografering. Få andre fotografer har fått bruder og brudgommer til å bli med på så mye gøy og moro under fotograferingene som han.

Hans utallige studio- og aktfotograferinger er nærmest i verdensklasse. Dette er hans mange internasjonale medaljer og diplomer synlige bevis på. Også resultatene av møter med et mangfold av kjendiser og offentlige personer viser dette. Det er en tydelig nerve fotografiene.

Nils Kavlie-Borge har vunnet mange konkurranser og er en av fem norske fotografer som kan titulere seg som ColourArtPhoto Gold Master. I tillegg har han vunnet flere andre gullmedaljer i konkurranser arrangert av ColourArtPhoto, en internasjonal prestisjetung organisasjon innenfor foto.

Bevaring av arkivet

Rundt år 2000 skulle Kavlie-Borge bytte lokaler fra Storgata til «Colahalvøya» i Tønsberg. Da tok jeg, som den gang jobbet på Slottsfjellsmuseet, kontakt for å høre hva han hadde tenkt å gjøre med arkivet. Etter dette ble den eldste delen av arkivet, altså fra hans tid i Horten på 1970-tallet, gitt til museet. Samtidig fikk Slottsfjellsmuseet arkivet etter fotograf Skott fra Horten, som Kavlie-Borge hadde overtatt. Rundt 15 år senere avleverte han resten av sitt eget arkiv til Vestfoldmuseene, og siden da har han fortsatt med å avlevere fortløpende. Dette gjelder også det digitale arkivet frem til dags dato.

Samlingen inneholder tradisjonell studiofotografering, men fotografiene er ikke så tradisjonelle som ordet tilsier. Samlingen består blant annet av en rekke kjendisfotograferinger. Kavlie-Borge er også kjent for å få kundene til å le på bildene, noe som tradisjonelt sett ikke er så vanlig. I tillegg har han en helt særegen måte å komme i kontakt med barn på under fotografering. Det er lett å se at barna føler seg hjemme i studioet hans. Han klarer å få til dialog med ungene, som ser ut til å ha det gøy. For Kavlie-Borge ser det ut til at det å ta bilder er en lek.

Kavlie-Borge var også tidlig ute med å ta bilder av brudepar utendørs. Han fant også på kreative ting som at brudgommen bar bruden i vannkanten, og andre sprelske påfunn – og det lenge før andre fotografer gjorde det samme. Han innførte også tidlig at brudgommen kysset bruden på kneet eller låret. Dette ble et varemerke for ham, og fikk konservative fotografer til å sette kaffen i halsen. Han fikk også konfirmanter til å ta med seg et skift med de klærne de gikk med til vanlig, slik at de både fikk bilder med bunad og dress og med det de selv ville ha valgt å gå i. Du finner nesten ikke hvite konfirmantkapper på bildene hans. Kavlie-Borge var også tidlig ute med å ta i bruk musikk i studioet. For å lette på stemningen spilte han popmusikk og «det som verre var». Dette var noe helt nytt for meg, som var mer vant med at det var en alvors-tynget atmosfære i fotoatelierene.

Kavlie-Borge har også en betydelig postkortproduksjon og mye reklamefotografering bak seg. Blant annet har han hatt oppdrag for store hotellkjeder – også i utlandet. Arkivet inneholder også en del aktfotografier.

Fortsatt aktiv

Kavlie-Borge arbeider i dag fremdeles som fotograf og har en travel hverdag. Nå er det stort sett portrettering av medarbeidere for bedrifter, men han er også en velrennomert boligfotograf. I tillegg har han en betydelig produksjon av fotografiske utsmykninger for bedrifter, også innenfor fagfeltet hvor man bruker foto på metall.

Vestfoldmuseene kan være stolte av å forvalte den fotoskatten Nils Kavlie-Borge har skapt med sitt mangeårige virke.

SØSTER BONEFACIA: Dette bildet ble tatt i 1994, da Kavlie-Borge tok turen innom St. Olavs katolske kirke i Tønsberg for å høre om hun kunne tenke seg å bli avfotografert. Søster Bonefacia fascinerte ham med sin milde og varme utstråling. FOTO: Kavlie-Borge

KRIGSFOTO

I Vestfoldmuseene og Vestfoldarkivets samlinger er det fotografier fra andre verdenskrig.

| Tekst: Rune Sørliie |

For eksempel i arkivene etter de store fotografene Th. Larsen, Odd Bryn, Dimitri Koloboff og Jacob Emanuel Ludwigsen finnes det store mengder negativer fra krigsårene. Dette er portretter av både sivile og militære. Det var ikke fotoforbud under okkupasjonen, men det var veldig vanskelig å få tak i film. Men fotografering nær tysk virksomhet var farlig, fordi det kunne bli oppfattet som etterretningsvirksomhet av tyskerne.

Holdningskamp og andre motiver

Likevel finnes det mye foto av annen art fra denne perioden i arkivene i Vestfold. Vi finner blant annet mye som synliggjør folks holdningskamp, industri og handel og bymotiver. I tillegg har vi fotografier fra frigjøringen i 1945. Det er særlig mye fra krigstiden i fotonegativene etter Peder L. Stangebye, Milorg-arkivet (både fra Vestfold og Grenland) og Svein Thorsteins samling.

På oppdrag for tyskerne

Fotograf Koloboff ble tvunget til å representere tyskerne som såkalt stabsfotograf for Wehrmacht. Dessverre ble det meste av den militære delen av dette arkivet solgt til private hender på 1970-tallet, men noe er tilbakeført senere.

I arkivet etter Louise Wold i Holmestrand er det bevart en serie portretter som er registrert under navnet «Krigssamlingen». Dette består av fotograferinger av norske SS-legionærer som fikk sin utdannelse på SS-skolen på Grefsrud i årene 1940–45.

Også i Tønsberg ble det utkommandert en fotograf som stabsfotograf. Det var Odd Bryn som motstridig måtte innta denne tittelen. Denne delen av arkivet ble solgt til et forlag i Hamburg på 1970-tallet. Noe er tilbakeført senere.

Merknad: I Vestfoldmuseenes samlinger er det også fotografier tatt i nøytralitetsårene 1914–1918.

TYSKERE MED VENNER: Håøya utenfor Nøtterøy i 1940. Tyskerne baserte seg på å være selvforsynt med matproduksjon, og hadde derfor husdyr som gris og høns, i tillegg til store parseller med grønnsaker og medisinske urter. De hadde eget landbruk på festningene rundt om. FOTO: Odd Bryn

TYSK TELEGRAFIST: Tyskerne benyttet seg gjerne av lokale fotografer for å ta bilder og sende hjem. Ble ofte brukt som postkort. Det var derimot mindre vanlig å iføre seg hodetelefoner på bildet. Kanskje det var i mangel av medaljer. FOTO: Odd Bryn

HJEMMESYDD: Mette Engebretsen fra Stavern med hjemmesydd jakke i geiteskinn, fotografert under krigen. FOTO: Sigrd Solberg, fotograf i Stavern

DUMMY TANKS: Tanks laget i tre, som skulle lure amerikanerne til å tro at det var virkelige tanks. Hensikten var å avlede fienden for å få dem til å bombe der istedenfor reelle mål. Disse var derfor ofte plassert et stykke unna. De var også plassert mange ulike steder. Bildet er tatt på Nøtterøy under krigen. Privat bilde. Fotograf ukjent

TYSKERNE KAPITULERER: Bildet er tatt i Larvik 8. mai 1945 og viser en tysk kübelwagen, laget med Folkevognunderstell, som fører det hvite flagget, mens befolkningen har norske flagg. Bildet er tatt øverst mot torget i Prinsegata i Larvik. FOTO: Ludwigsen

LYSTIGE MARINEGASTER: Mannskap fra en tysk båt som het «Südetenland», som lå til reparasjon på Framnes i lang tid. FOTO: Koloboff

KRIGSFANGER PÅ TUR: Rett etter freden i mai 1945 spanderte kommunen tur på sovjetiske krigsfanger med «D/S FUGLEN» («FARRIS I») i Farris. FOTO: Ludwigsen

Fotograf Dimitri Koloboffs store fotosamling gjøres tilgjengelig

Tekst: Marit Slyngstad

For å effektivisere arbeidet med fotosamlingene har Vestfoldarkivet tatt i bruk en ny metodikk som går ut på å arbeide «i løype». Så langt har Jørgen Strøm, Anette Nyhaug og Rune Sørli arbeidet på hver sin post. Arbeidet starter med en tilstandsvurdering av materialet. Her luker de ut negativer som er i nedbrytning, og som skader annet materiale. Så gjør de et utvalg for digitalisering, før de registrerer og kvalitetssikrer metadata. Bildene blir fortløpende publisert på Vestfoldmuseenes FotoWeb.

I LØYPA: På bildet ser vi Anette Nyhaug og Jørgen Strøm i digitaliseringsstudioet på Hinderveien. FOTO: Rune Sørli

Fotoarkivet etter Sandefjord-fotografen Koloboff er først ut. Dimitri Koloboff (1894–1983) flyktet fra den russiske borgerkrigen i 1920. Han tok seg til Norge via sjøveien og etablerte seg som fotograf i Sandefjord i 1927. Koloboff var en svært anerkjent fotograf, og slo seg opp til å bli en av landets fremste portrettfotografer. Koloboffs fotografier omfatter også motiver av allmenn kulturhistorisk interesse.

Det er bare å gå inn og ta en titt!

MATROS-TRALL: Gutt med trekkspill, 1932. Bestiller: Thor Thoresen. FOTO: Dimitri Koloboff

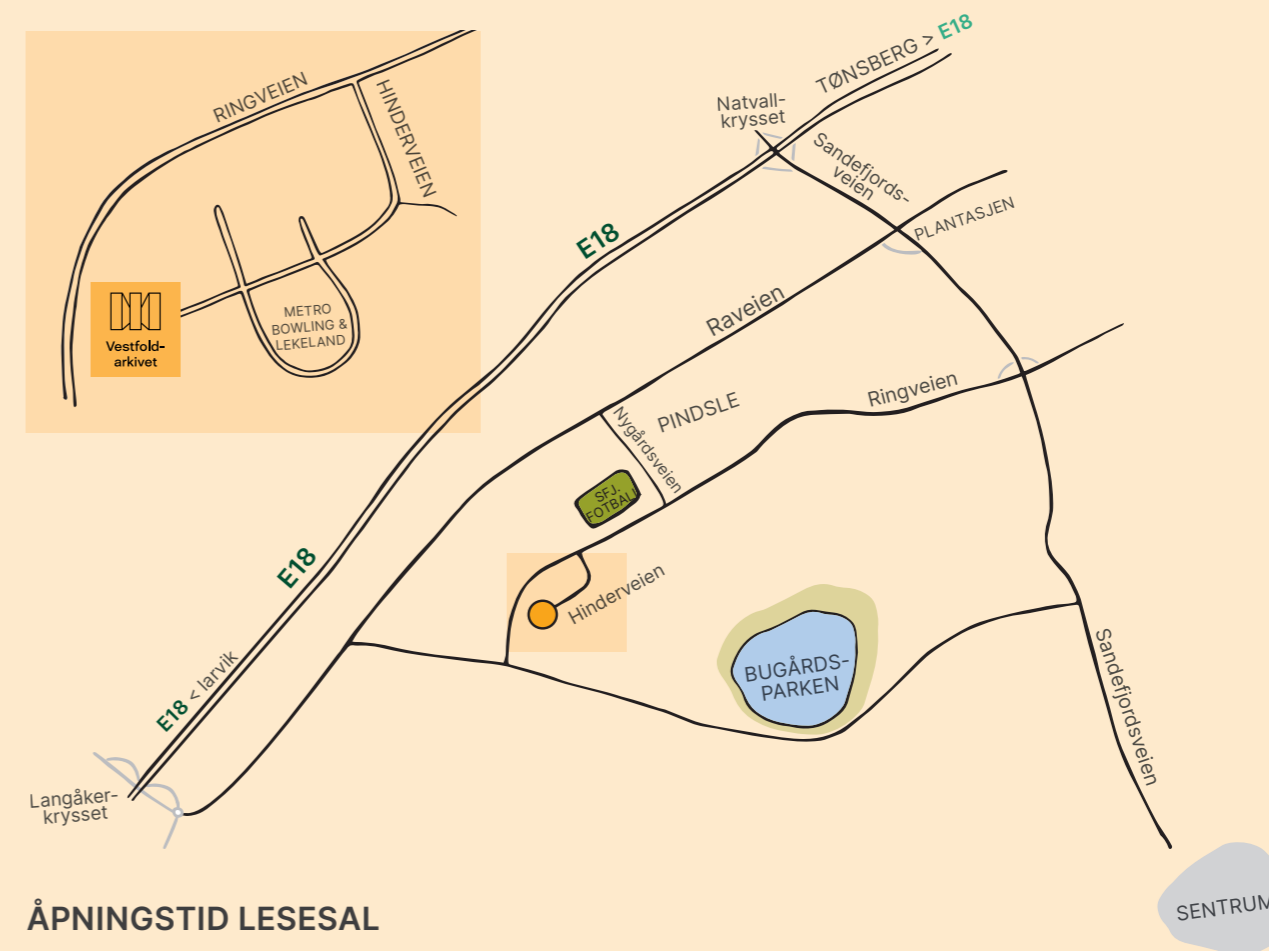

ALA PARIS: Portrett av kvinne, 1940. Bestiller: Ragne Hansen. FOTO: Dimitri Koloboff

KVINNE MED PATINA: Portrett av kvinne, 1933. Bestiller: Fru Risting. FOTO: Dimitri Koloboff

Her finner du oss

ÅPNINGSTID LESESAL

Vestfoldarkivets lesesal har **åpent hver onsdag kl. 9–15** – og ellers etter avtale. I tillegg har vi langåpent noen onsdager hvert halvår. Se datoer på nettsiden vår www.vestfoldarkivet.no

Det er lurt å kontakte oss på forhånd: vestfoldarkivet@vestfoldmuseene.no Da kan vi finne frem til det du måtte være interessert i – eller henvise deg til en annen arkivinstusjon om nødvendig.

Følg oss

facebook.com/Vestfoldarkivet

linkedin.com/company/naringslivsarkivet/

instagram.com/vestfoldarkivet/
instagram.com/samlingsforvaltningen

<https://no.pinterest.com/vestfoldmuseene/>

Vil vi borre i historien, må vi bevare den

Næringslivsarkivet er ny satsing i Vestfold. Formålet er å bevare arkiver som ellers kan gå tapt.

Uten dem kan ettertiden få et skjevt bilde av fortiden – og av vår tid.

Næringslivsarkivet ønsker å inngå avtaler med eksisterende bedrifter om sikker bevaring av virksomhetens arkiver.

Dette bildet (år og fotograf ukjent) er hentet fra arkivet etter Jahres Fabrikker (ARS-A-1255), Vestfoldarkivet.

Les mer om Næringslivsarkivet på vestfoldmuseene.no/vestfoldarkivet/naringslivarkivet

